

**Analiza demograficzna
mieszkańców Miasta Pruszkowa
w wieku przedszkolnym i szkolnym**

Pruszków
poznasz - polubisz

Opracowanie:

Wielkopolska Akademia Nauki i Rozwoju
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością,
Spółka komandytowa.

 Wielkopolska Akademia
Nauki i Rozwoju

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	4
CZĘŚĆ 1: SYTUACJA DEMOGRAFICZNA MIASTA PRUSZKOWA	5
1. Ogólna sytuacja demograficzna	5
2. Wpływ zmian demograficznych na sytuację oświatową	15
<i>Edukacja przedszkolna</i>	<i>15</i>
<i>Edukacja szkolna.....</i>	<i>19</i>
CZĘŚĆ 2: ROZWÓJ MIASTA W UJĘCIU PRZESTRZENNYM.....	33
1. Zmiany zasobu mieszkaniowego w Mieście Pruszkowie	34
2. Kierunki rozwoju mieszkalnictwa i jego wpływ na demografię Miasta	39
3. Chłonność demograficzna obszarów przeznaczonych pod zabudowę	44
4. Wpływ inwestycji mieszkaniowych na zwiększenie liczby dzieci w szkołach.....	47
REKOMENDACJE	48
SPIS ILUSTRACJI.....	51
SPIS WYKRESÓW.....	51
SPIS TABEL.....	52

WPROWADZENIE

Tworzenie jak najlepszych warunków kształcenia dzieci i młodzieży jest jednym z głównych celów realizowanych w ramach polityki oświatowej każdego demokratycznego państwa. Jednym z jej elementów jest stworzenie jak najlepszej dostępności do placówek szkolnych, którą można rozpatrywać w ujęciu społecznym, ekonomicznym i przestrzennym. Dostępność społeczna jest określana w kategoriach równości szans i sprawiedliwości społecznej, dostępność ekonomiczna ze względu na koszty poniesione w celu dotarcia do placówki, z kolei przestrzenna – liczona odległością do placówki. Na dostępność tą wpływają uwarunkowania lokalne, stan komunikacji publicznej, a także kierunek i dynamika przemian demograficznych przekładających się na spadek lub wzrost zapotrzebowania na usługi publiczne.

Dynamika zachodzących zmian demograficznych jest szczególnie zauważalna na obszarach aglomeracji, gdzie obserwuje się procesy suburbanizacji, czyli przenoszenia się ludności na tereny podmiejskie powodujące nagły wzrost liczby ludności na tych obszarach. Zaczynają pojawiać się problemy z wyposażeniem w infrastrukturę miejską (techniczną – sieć wodociągowa, kanalizacyjna i społeczną – oświata, zdrowie, kultura, rekreacja) przez niedostosowanie jej tempa zmian do wzrostu liczby ludności. Powoduje to zmniejszenie poziomu świadczonych usług przez gminę.

Skutki suburbanizacji mogą być szczególnie zauważalne w sektorze edukacji, ponieważ na przedmieścia przeprowadzają się głównie osoby młode, zakładające rodziny i decydujące się na dzieci. Z tego względu monitorowanie liczby dzieci na każdym poziomie kształcenia, stanowi dla władz gmin ważną informację dotyczącą stanu zaspokojenia potrzeb edukacyjnych oraz pozwala na przygotowanie się do ewentualnych zmian w reorganizacji sieci placówek szkolnych. Analizy strategicznej dokonuje się również w celu zaplanowania optymalnej strategii zarządzania organizacją, placówką lub procesem. Jest to sposób postępowania badawczego mocno uwzględniający społeczno-demograficzny (a nie tylko ekonomiczny) kontekst analizowania procesów i instytucji lub społeczności edukacyjnych.

Z tego względu przedmiotem niniejszej analizy są zmiany demograficzne zachodzące w Mieście Pruszkowie, w szczególności mieszkańców Miasta w wieku przedszkolnym i szkolnym, analiza dalszego rozwoju Miasta pod względem przestrzennym, a także analiza ich wpływu na sytuację oświatową w Mieście.

Na potrzeby analizy sformułowano trzy problemy badawcze:

1. Jaka jest struktura demograficzna mieszkańców Miasta Pruszkowa w wieku przedszkolnym i szkolnym?
2. Jak aktualna sieć szkół koresponduje z sytuacją demograficzną mieszkańców Miasta Pruszkowa w wieku przedszkolnym i szkolnym?
3. W jakim stopniu przewidywane prognozy demograficzne i dalszy rozwój przestrzenny Miasta wpłynie na zapotrzebowanie na rozwój placówek szkolnych?

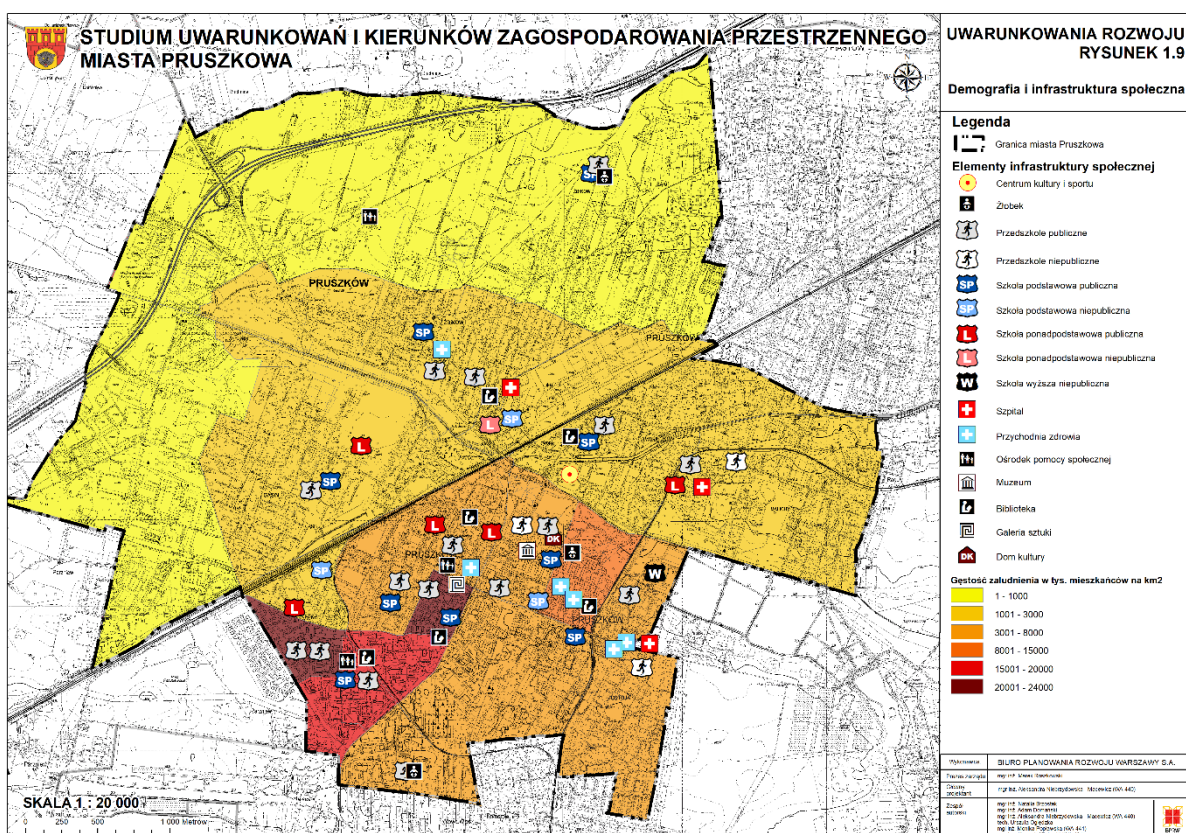
Pozwoli to na wypracowanie optymalnych rozwiązań przy planowaniu inwestycji w poszczególnych placówkach szkolnych, ocenę zapotrzebowania na budowę nowych placówek szkolnych w poszczególnych częściach Miasta, a w razie potrzeb również podjęcie decyzji o zmianie obwodu szkół podstawowych.

CZĘŚĆ 1: SYTUACJA DEMOGRAFICZNA MIASTA PRUSZKOWA

1. Ogólna sytuacja demograficzna

Według danych GUS za rok 2020 Miasto Pruszków zamieszkiwało 62 623 osób, a **gęstość zaludnienia** wynosiła 3 263 os./km². Wskaźnik ten wykazuje stałą tendencję wzrostową i wynika z położenia Pruszkowa w pobliżu Warszawy i procesu suburbanizacji, a co się z tym wiąże, lokalizacją wielu inwestycji deweloperskich obejmujących budownictwo mieszkaniowe wielorodzinne.

Rysunek 1: Gęstość zaludnienia w tys. mieszkańców na km² w Mieście Pruszkowie w 2019 r.

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Pruszkowa (projekt)

Jak pokazuje powyższa mapa gęstość zaludnienia w Mieście Pruszkowie różni się przestrzennie. Najmniejsza jest w części północnej i spada im dalej od centrum. Najwyższa jest w centrum (obwód szkoły SP3) i części południowo-zachodniej (obwód szkoły SP2).

Analizując gęstość zaludnienia w Mieście Pruszkowie na tle innych gmin o podobnej wielkości i znajdujących się w miejskim obszarze funkcjonalnym Warszawy należy podkreślić, że największą gęstością zaludnienia charakteryzuje się Legionowo, następnie Pruszków. Gminy Wołomin i Otwock cechują się zdecydowanie niższą gęstością zaludnienia. Jednakże jedynie Gmina Pruszków w badanym okresie zanotowała stały wzrost gęstości zaludnienia.

Tabela 1: Gęstość zaludnienia w Mieście Pruszkowie na tle innych gmin o podobnej wielkości w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
	os./km ²				
Pruszków	3 172	3 191	3 220	3 247	3 263
Legionowo	3 998	3 991	3 993	3 980	3 953
Wołomin	840	840	842	841	839
Otwock	949	948	949	943	937

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wzrost gęstości zaludnienia spowodowany jest stałym zwiększaniem się liczby mieszkańców Miasta Pruszkowa. Poniższa tabela przedstawia **zmiany liczby ludności** w wybranych miastach należących do aglomeracji warszawskiej w latach 2016-2020. Analiza danych wskazuje, że średnia dynamika wzrostu w tym okresie wyniosła 102,89%. Spośród porównywanych miast Pruszków jako jedyny charakteryzuje się dodatnią średnią dynamiką wzrostu liczby ludności. Mieszkańcy Pruszkowa stanowią blisko 40% ludności zamieszkującej powiat pruszkowski.

Tabela 2: Zmiany liczby ludności w Mieście Pruszkowie w latach 2016-2020 na tle porównywanych jednostek

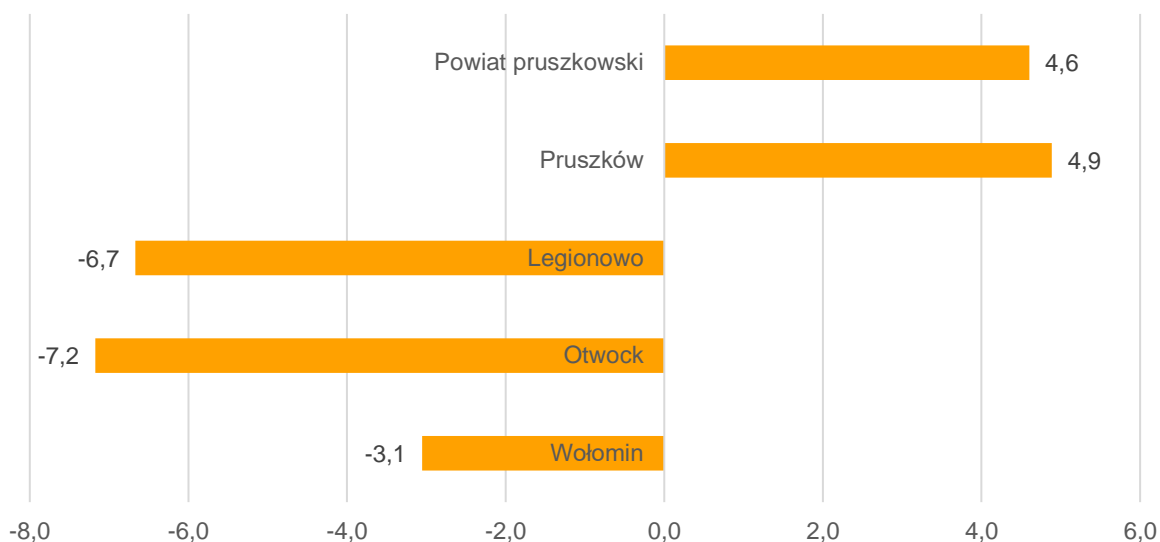
JST	2016	2017	2018	2019	2020	średnia dynamika 2016-2020
Powiat pruszkowski	161 645	162 922	164 240	165 912	166 679	103,11%
Pruszków	60 866	61 237	61 784	62 317	62 623	102,89 %
Legionowo	54 137	54 041	54 066	53 886	53 529	98,88 %
Otwock	44 912	44 873	44 880	44 635	44 317	98,68%
Wołomin	51 774	51 825	51 909	51 884	51 726	99,91 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Obserwowane na terenie Miasta Pruszkowa trendy demograficzne są charakterystyczne dla dużych aglomeracji (w tym przypadku Warszawy), gdzie odnotowuje się odpływ ludności z centrum administracyjnego na rzecz jednostek położonych w obrębie aglomeracji. Dynamika procesu suburbanizacji, czyli przenoszenia się mieszkańców głównego ośrodka miejskiego na obszary podmiejskie, uzależniona jest od położenia jednostki w aglomeracji oraz od korzystniejszych warunków ekonomicznych dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego i atrakcyjności środowiska naturalnego. Istotnym elementem jest także dobra komunikacja z centralnym ośrodkiem rozumiana zarówno jako odpowiednia sieć drogowa i kolejowa, ale także sprawny zbiorowy transport publiczny.

Miarodajnym porównaniem dynamiki zmian liczby mieszkańców wśród analizowanej grupy porównawczej jest wskaźnik **zmiany liczby ludności na 1 tys. mieszkańców**. Na tym tle Miasto Pruszków jako jedyne odnotowuje dodatni wynik (+4,9), który jest wyższy niż średnia dla powiatu pruszkowskiego (+4,6). Pozostałe analizowane jednostki odnotowały spadek liczby mieszkańców. Najwyższy odpływ ludności dotyczy Miasta Otwock (-7,2).

Wykres 1: Zmiana liczby ludności na 1 tys. mieszkańców w Mieście Pruszkowie w 2020 roku na tle porównywanych jednostek

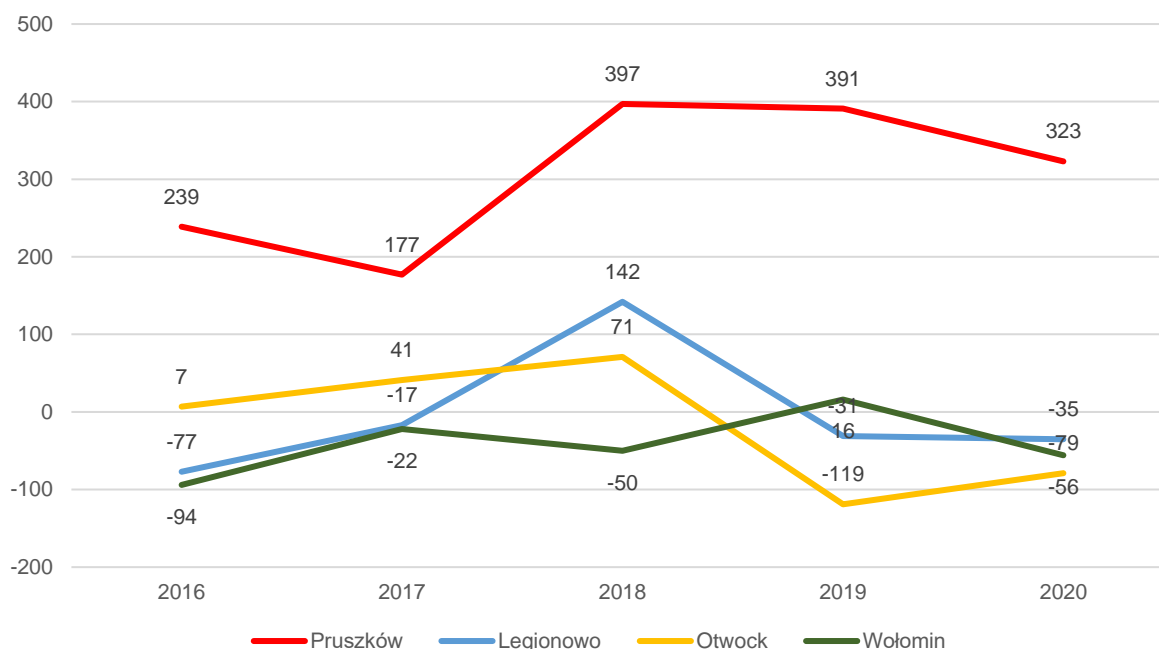

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W Pruszkowie odnotowuje się wysokie dodatnie saldo migracji, a także stabilny współczynnik przyrostu naturalnego, który wynika z cech osób decydujących się na zamieszkanie w Mieście – o ustabilizowanej sytuacji życiowej i zawodowej, posiadających wyższe wykształcenie i decydujących się założyć lub powiększyć posiadaną już rodzinę.

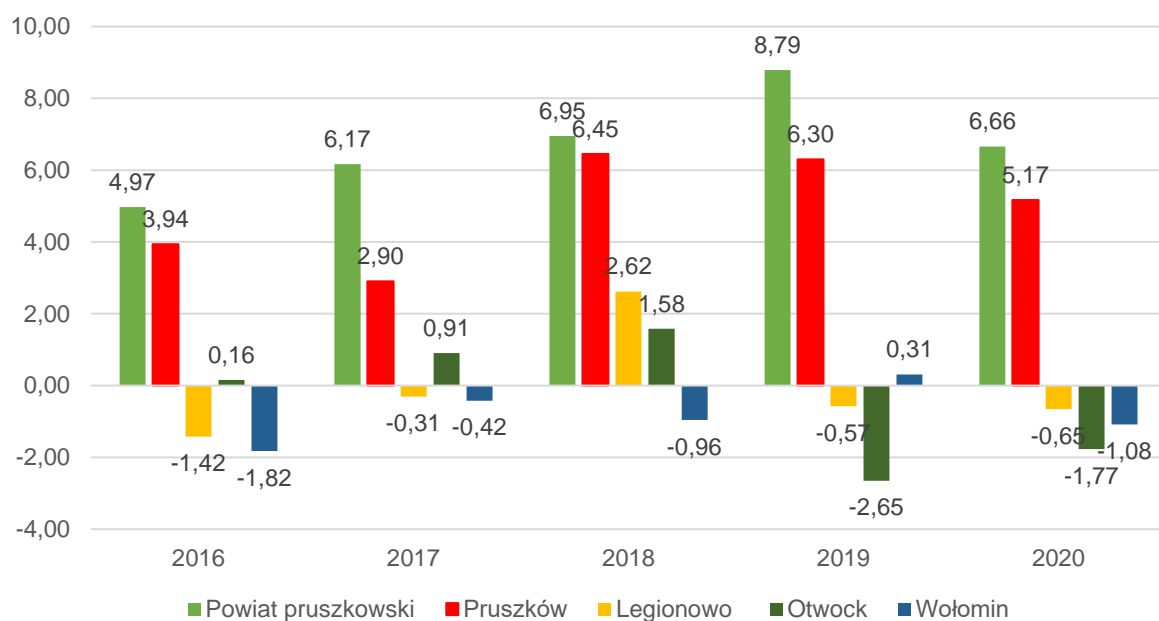
Długotrwała korzystna sytuacja w zakresie dodatniego **salda migracji** jest szczególnie widoczna w zestawieniu z grupą porównawczą, gdzie wskaźnik ten wykazuje dużą zmienność, przy czym w przypadku Legionowa i Wołomina ma wartość ujemną, a w Otwocku od dwóch lat spadł poniżej zera.

Wykres 2: Saldo migracji w Mieście Pruszkowie i grupie porównawczej w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 3: Saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w Mieście Pruszkowie i grupie porównawczej w latach 2016-2020

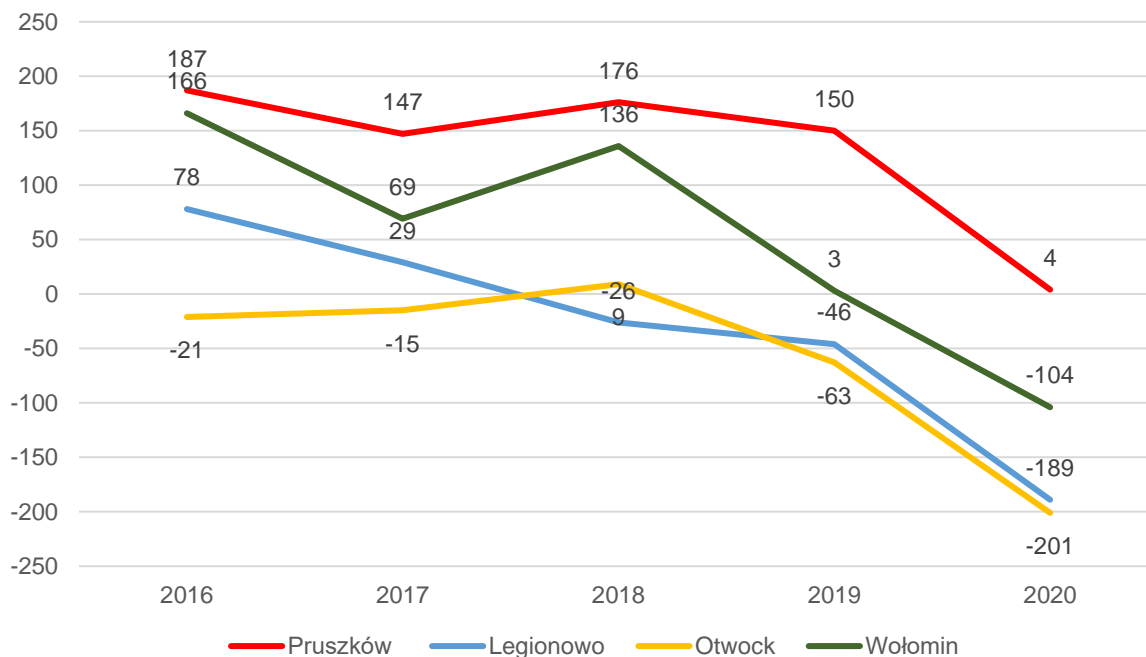

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Także w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców saldo migracji w Mieście Pruszkowie jest wyraźnie wyższe niż w pozostałych analizowanych jednostkach i nieznacznie ustępuje średniej dla całego powiatu pruszkowskiego.

W całym okresie badawczym **przyrost naturalny** w Mieście Pruszkowie miał wartość dodatnią, choć w 2020 r. odnotowano wyraźny spadek, co mogło być spowodowane zwiększoną liczbą zgonów wywołaną pandemią koronawirusa. W kolejnych latach należy monitorować, czy trend związany ze wzrostem śmiertelności będzie się utrzymywał. Niemniej na tle grupy porównawczej wskaźnik przyrostu naturalnego jest zdecydowanie najwyższy i nie spadł, jak w przypadku Legionowa (-189), Otwocka (-201) i Wołomina (-104), poniżej zera, co należy interpretować jako dobry prognostyk.

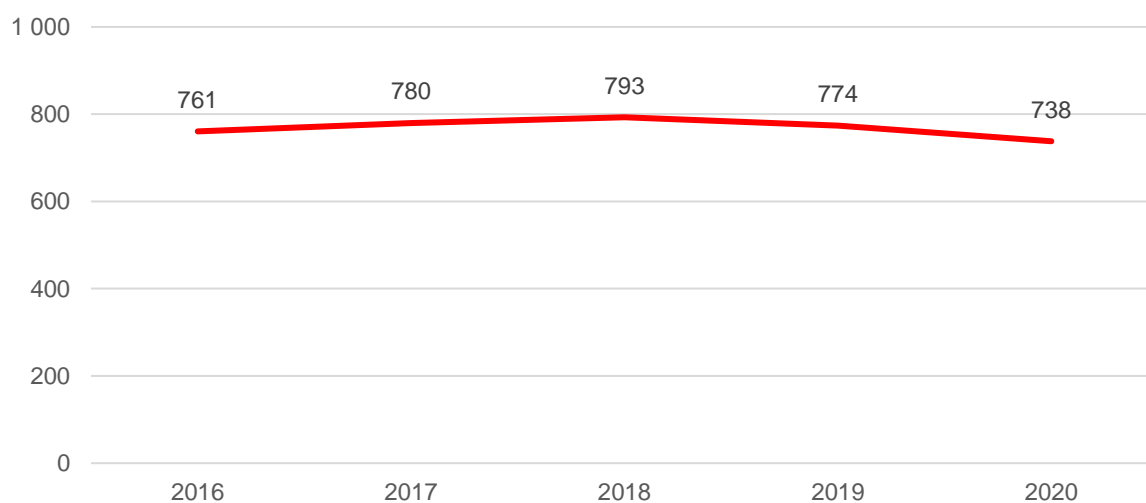
Wykres 4: Przyrost naturalny w Mieście Pruszkowie i grupie porównawczej w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

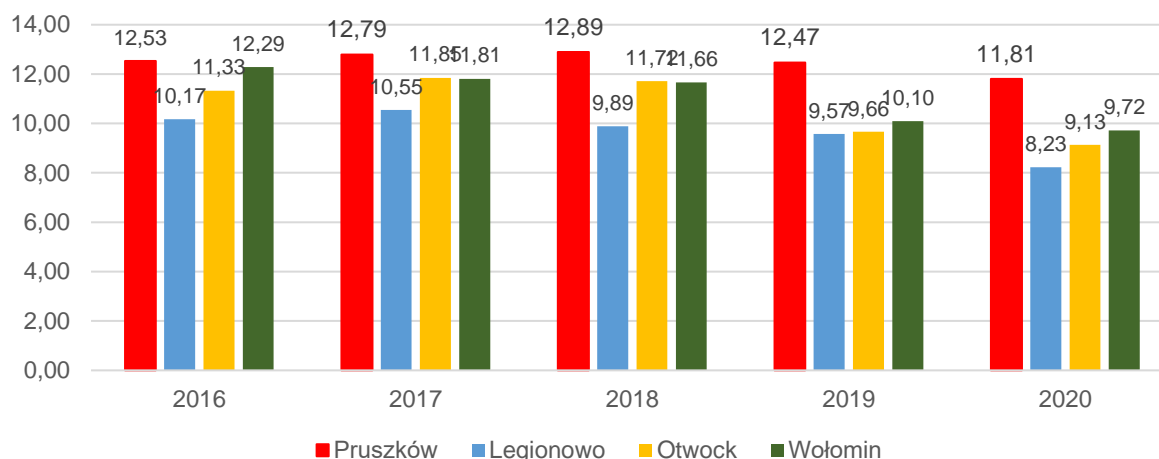
Liczba urodzeń w Mieście Pruszkowie w latach 2016-2020 kształtuje się na stałym poziomie, co potwierdza tezę, że na gwałtowny spadek przyrostu naturalnego w 2020 r. główny wpływ miała pandemia i w kolejnych latach należy spodziewać się powrotu do wcześniejszych wartości.

Wykres 5: Liczba urodzeń w Mieście Pruszkowie w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 6: Urodzenia na 1 tys. mieszkańców w Mieście Pruszkowie na tle grupy porównawczej w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

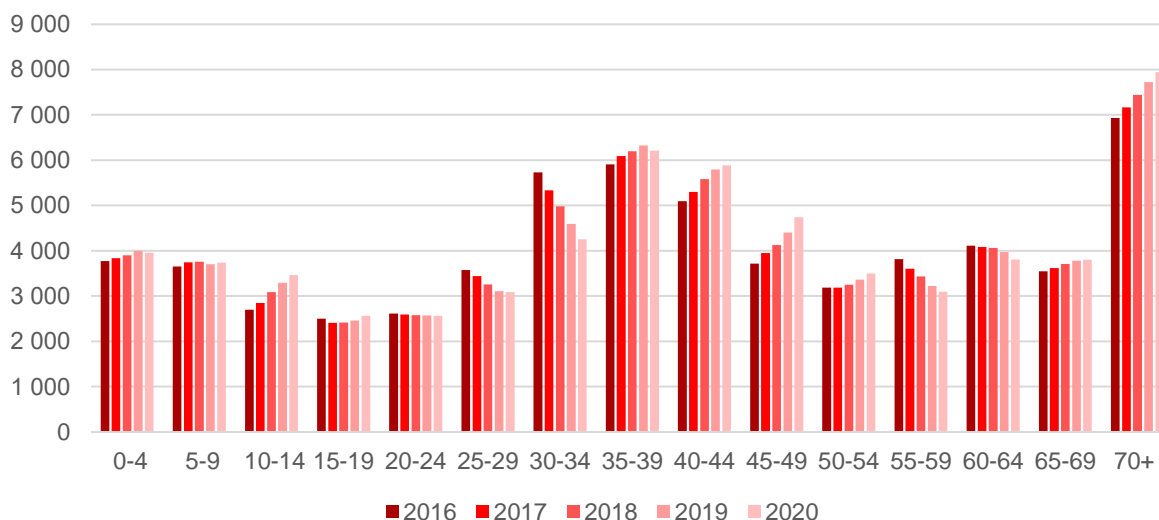
W przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w całym badanym okresie Miasto Pruszków charakteryzowało się najwyższym i stabilnym wskaźnikiem urodzeń wśród badanej grupy porównawczej.

Podsumowując należy zaznaczyć, że analiza sytuacji demograficznej w Mieście Pruszkowie wskazuje, że charakteryzuje się ono najwyższym przyrostem naturalnym w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców oraz zdecydowanie najwyższym saldem migracji spośród wszystkich badanych miast.

Dla lokalnej polityki oświatowej zasadnicze znaczenie mają dane dotyczące liczby urodzeń oraz salda migracyjnego, a te ilustrują pozytywne prognozy w kontekście naboru do przedszkoli i szkół podstawowych.

Pogłębiona analiza **struktury wiekowej** mieszkańców Miasta Pruszkowa na przestrzeni lat 2016-2020 w zakresach 5-letnich wskazuje, że liczba dzieci w przedziale wiekowym 0-4 i 10-14 rośnie, natomiast w wieku 5-9 utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Porównując lata 2016 i 2020 liczba dzieci w wieku 0-4 lat wzrosła o 4,8%, dzieci w wieku 5-9 lat o 2,4%, a dzieci w wieku 10-14 lat o 28,2%.

Wykres 7: Struktura wiekowa mieszkańców Miasta Pruszkowa w latach 2016-2020

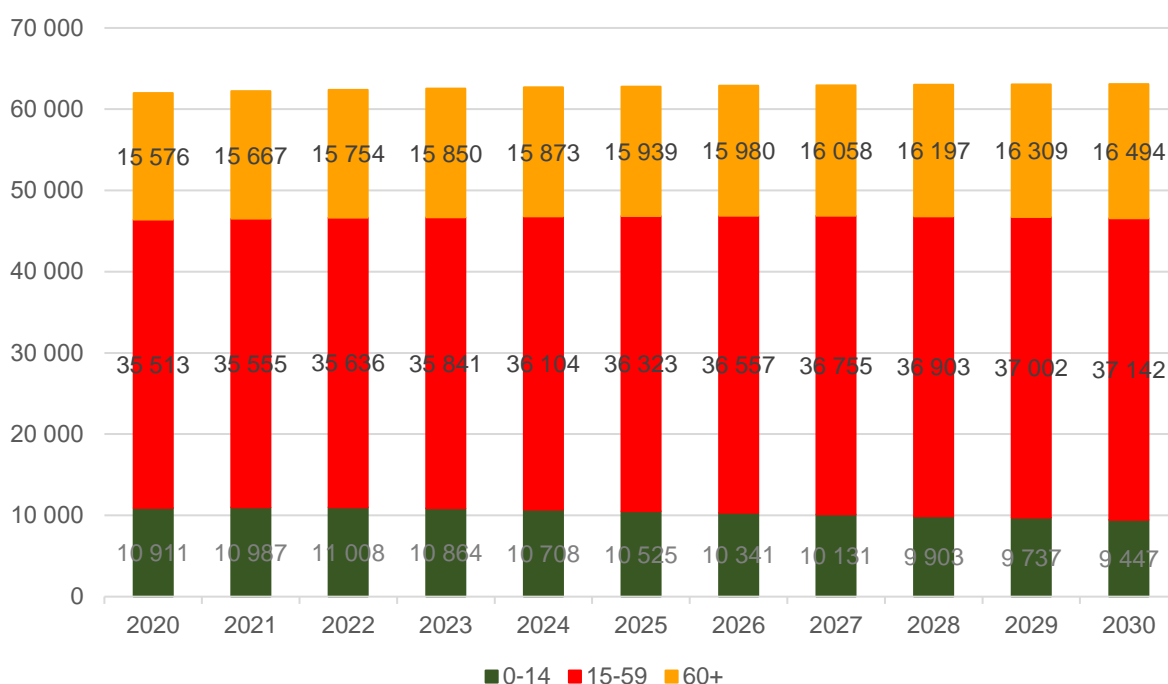

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Istotny jest fakt, że rośnie liczba osób w wieku 35-44, czyli będących jeszcze w okresie reprodukcyjnym, co może wpływać na dalszy wzrost liczby urodzeń. Z kolei niepokoić może tendencja spadkowa wśród mieszkańców w wieku kreatywnym (25-34 lat) o 21,1% w okresie od 2016 r. Taka sytuacja spowodowana może być przenoszeniem się osób po studiach, rozpoczynających swoją karierę zawodową, do Warszawy, gdzie znajdują lepsze warunki pracy i płacy, zanim założą swoje rodziny. Dlatego tak istotne jest stworzenie w Mieście Pruszkowie odpowiednich warunków zachęcających osoby z ustabilizowaną sytuacją zawodową i rodzinną do powrotu.

Jak wskazuje „**Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030**” opracowana przez Główny Urząd Statystyczny w oparciu o długoterminowe założenia „*Prognozy ludności Polski na lata 2014-2050*” oraz „*Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu na lata 2014-2050*” w kolejnych latach liczba ludności Pruszkowa będzie nadal wzrastać.

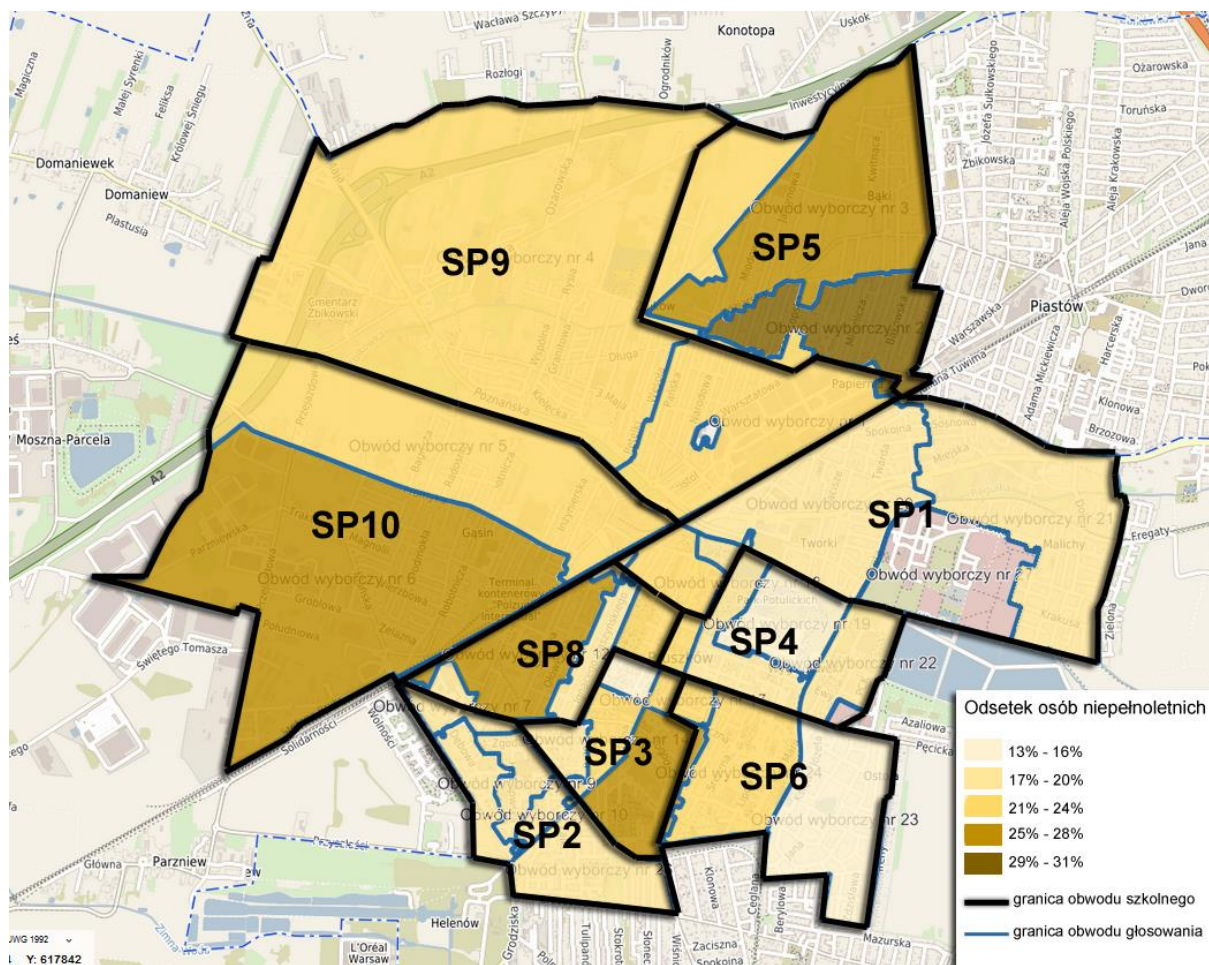
Wykres 8: Prognoza liczby mieszkańców Miasta Pruszkowa do roku 2030

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Prognozy ludności gmin na lata 2017-2030, GUS

W celu analizy przestrzennej liczby osób w wieku 0-17 na terenie Miasta Pruszkowa posłużono się danymi Urzędu Miasta dotyczącymi meldunków w poszczególnych obwodach do głosowania (stan na 30 kwietnia 2021 r.). Poniższa mapa obrazuje **odsetek osób niepełnoletnich** w ogólnej liczbie mieszkańców na terenie poszczególnych obwodów do głosowania uzyskany jako różnica liczby wyborców i mieszkańców.

Rysunek 2: Odsetek osób niepełnoletnich w poszczególnych obwodach głosowania Miasta Pruszkowa na tle granic obwodów szkolnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego oraz portalu <https://pruszkow.e-mapa.net>

Największy udział osób młodych, przekraczający 25%, odnotowuje się w obwodach głosowania nr 2 i 3 leżących na terenie obwodu szkolnego SP5, następnie nr 25 leżący na terenie obwodu szkolnego SP3 i kolejno nr 12 (SP8) oraz nr 6 (SP10).

Bardziej szczegółowa analiza danych Urzędu Miasta Pruszkowa dotycząca **liczby dzieci objętych obowiązkiem szkolnym** w poszczególnych obwodach szkolnych wskazuje na stałą tendencję wzrostową i w latach 2016-2020 wzrosła o 1023 dzieci (27,1%).

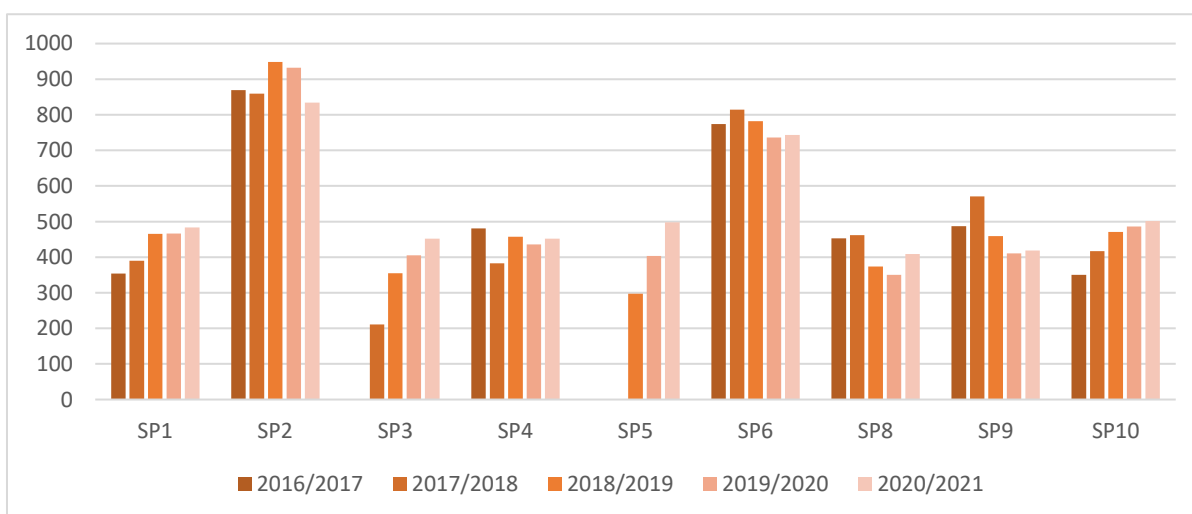
W roku szkolnym 2020/2021 najwięcej dzieci objętych obowiązkiem szkolnym odnotowano w obwodzie SP2 (834) oraz SP6 (743). Z kolei najmniej dzieci jest w obwodach SP8 (409), SP9 (419) oraz SP3 i SP4 (po 452). Analiza trendu zmian liczby dzieci z obowiązkiem szkolnym na przestrzeni lat 2016-2021 wykazuje **duży przyrost na terenie obwodu SP3 (214,2%)**. Taka sytuacja wymaga szybkiego dostosowania pałcówki do wzrostu liczby uczniów w kolejnych latach. Nieco mniejsze wzrosty odnotowano w obwodzie SP5 (167,7%), SP10 (143,1%) oraz SP1 (136,4%), przy czym należy zwrócić uwagę, że SP5 działa od 2018 r., a SP10 od 2019 r. mieści się w nowym budynku. Natomiast niewielkie spadki zaobserwowano w obwodach SP9 (-14%), SP8 (-9,7%), SP4 (-6%), SP6 (-4%) i SP2 (-2,9%).

Tabela 3: Liczba dzieci z obowiązkiem szkolnym w danym obwodzie szkolnym w Mieście Pruszkowie w latach 2016-2021

	Liczba dzieci z obowiązkiem szkolnym w danym obwodzie szkolnym				
	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Szkoła Podstawowa nr 1 im. J. Piłsudskiego	354	390	465	466	483
Szkoła Podstawowa nr 2 im. K. Maruszewskiego	869	859	948	932	834
Szkoła Podstawowa nr 3 im. Miry Zimińskiej-Sygietyńskiej	gimnazjum	211	355	405	452
Szkoła Podstawowa nr 4 im. Jana Pawła II	gimnazjum	383	457	436	452
Szkoła Podstawowa nr 5 im. J. Paderewskiego			297	403	498
Szkoła Podstawowa nr 6 im. Henryka Sienkiewicza	774	814	782	736	743
Szkoła Podstawowa nr 8 im. Wł. Broniewskiego	453	462	374	350	409
Szkoła Podstawowa nr 9 im. Marii Skłodowskiej-Curie	487	571	459	411	419
Szkoła Podstawowa nr 10 im. Marii Konopnickiej	350	417	471	486	501

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Pruszkowa

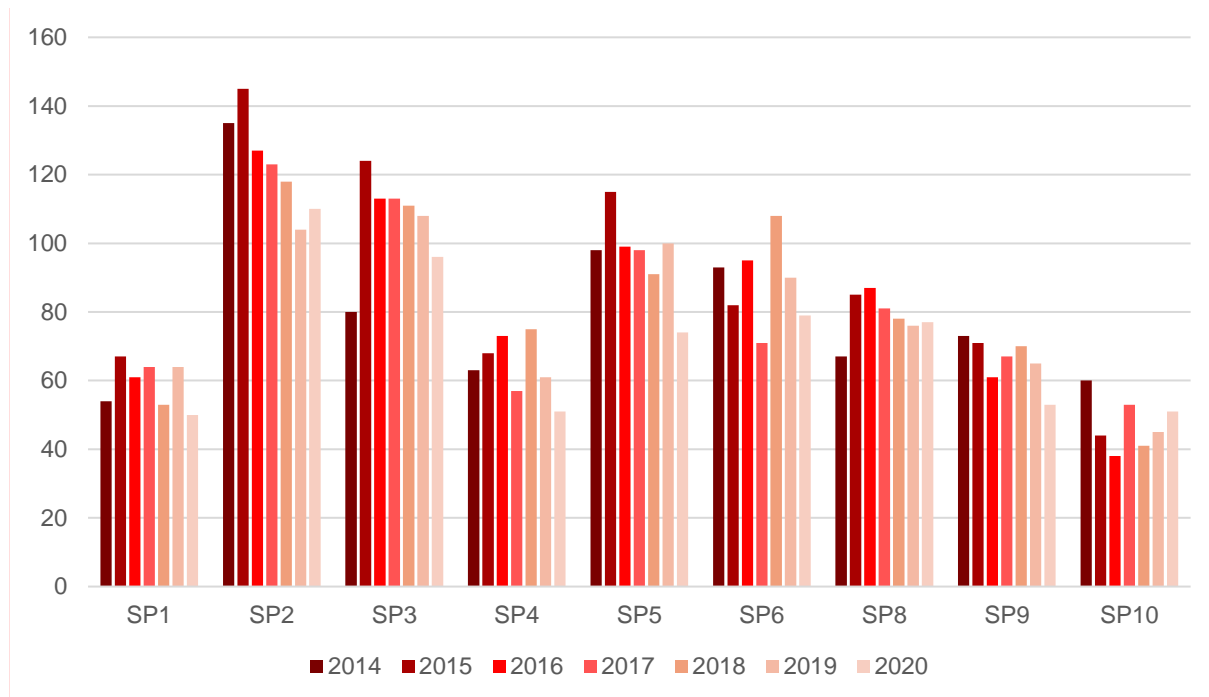
Wykres 9: Zmiana liczby dzieci z obowiązkiem szkolnym w danym obwodzie szkolnym w Mieście Pruszkowie w latach 2016-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Pruszkowa

Analiza **liczby dzieci urodzonych w latach 2014-2020** zameldowanych w rejonie poszczególnych obwodów szkolnych wskazuje, że najwięcej jest ich na terenie podległym SP2 (862) oraz SP3 (745), a najmniej w obwodzie szkolnym SP10 (332) i SP1 (413). Oznacza to, że w kolejnych latach szkoły SP2 i SP3 muszą przygotować się na spodziewany wzrost liczby uczniów w klasach nauczania początkowego.

Wykres 10: Dzieci zameldowane w rejonie poszczególnych obwodów szkolnych urodzone w latach 2014-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Pruszkowie

2. Wpływ zmian demograficznych na sytuację oświatową

Edukacja przedszkolna

W Mieście Pruszkowie działa 16 **przedszkoli publicznych**, w tym jedno integracyjne.

Tabela 4: Przedszkola publiczne w Mieście Pruszkowie

Lp.	Przedszkole	Adres
1.	Przedszkole Miejskie Nr 1	ul. Jarzynowa 21
2.	Przedszkole Miejskie Nr 2	ul. Partyzantów 2/4
3.	Przedszkole Miejskie Nr 3	ul. Chopina 1
4.	Przedszkole Miejskie Nr 4	ul. B. Prusa 27
5.	Integracyjne Przedszkole Miejskie Nr 5	ul. Narutowicza 20
6.	Przedszkole Miejskie Nr 6	ul. Hubala 1
7.	Przedszkole Miejskie Nr 7	ul. Słowackiego 1
8.	Przedszkole Miejskie Nr 8	al. 3-go Maja 67
9.	Przedszkole Miejskie Nr 9	ul. Moniuszki 9
10.	Przedszkole Miejskie Nr 10	ul. Chopina 13
11.	Przedszkole Miejskie Nr 11	ul. Hubala 2
12.	Przedszkole Miejskie Nr 12	ul. Andrzeja 12
13.	Przedszkole Miejskie Nr 13 + filia	ul. Antka 7 + filia przy ul. Helenowskiej 8
14.	Przedszkole Miejskie Nr 14	ul. Jasna 2
15.	Przedszkole Miejskie Nr 15	ul. Dębowa 8
16.	Przedszkole Miejskie Nr 16	ul. Pływacka 16

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Pruszków

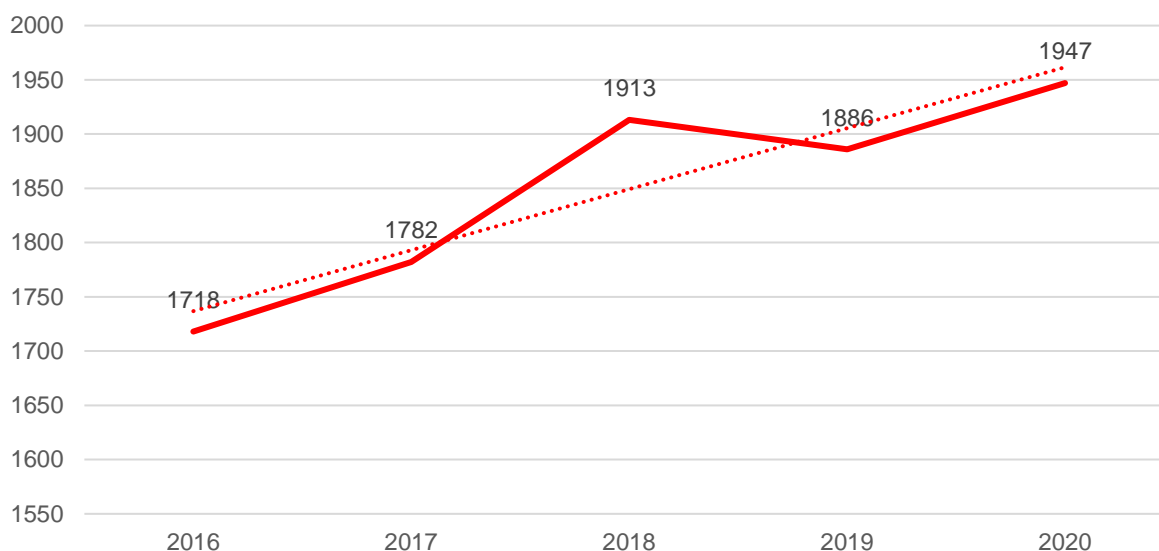
Ponadto w 8 szkołach podstawowych (za wyjątkiem SP1) funkcjonują oddziały przedszkolne. Dzieci te zostały uwzględnione w rozdziale dotyczącym edukacji szkolnej.

Przedszkola, podobnie jak szkoły podstawowe, zlokalizowane są w przeważającej części po stronie południowej Miasta. W północnej części funkcjonują cztery przedszkola publiczne, z których trzy znajdują się bliżej centrum: przedszkole nr 7 i 8 (na terenie obwodu SP9) oraz nr 16 (na terenie obwodu SP10) oraz jedno (PM nr 1) na północno-wschodnim krańcu, w okolicy SP5.

W części południowej przedszkola skoncentrowane są w centrum Miasta oraz na zachodzie. Mniej placówek znajduje się na wschodnich obrzeżach Miasta.

Od 2016 roku widoczny jest trend wzrostowy liczby dzieci w publicznych przedszkolach w Mieście, który załamał się jedynie w roku szkolnym 2019/2020. Pokrywa się to z analizą liczby dzieci urodzonych w latach 2014-2020. Taka sytuacja wiąże się z koniecznością zabezpieczenia większej ilości miejsc w szkołach podstawowych, zwłaszcza w klasach nauczania początkowego.

Wykres 11: Liczba dzieci uczęszczających do publicznych przedszkoli w Mieście Pruszkowie w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Pruszkowa

Przedszkola dysponują różną liczbą miejsc. Najwięcej dzieci w roku szkolnym 2020/2021 uczęszcza do Przedszkola nr 13 posiadającego filię (259), które zlokalizowane jest w południowo-wschodniej części Miasta (obwód SP2). Najmniejsze jest Przedszkole nr 5 (59 dzieci), a średnia liczba dzieci w placówce w Mieście Pruszkowie to 121,69.

Należy także podkreślić, że zwiększenie liczby dzieci objętych opieką przedszkolną w placówkach publicznych, prowadzonych przez Miasto Pruszków następuje w wyniku rozwoju sieci przedszkoli, która związana jest z uruchomieniem kolejnych placówek wychowania przedszkolnego. W 2018 r oddano do użytku Przedszkole nr 1, a w 2020 Przedszkole nr 16.

Tabela 5: Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli publicznych na terenie Miasta Pruszkowa w latach 2016-2020

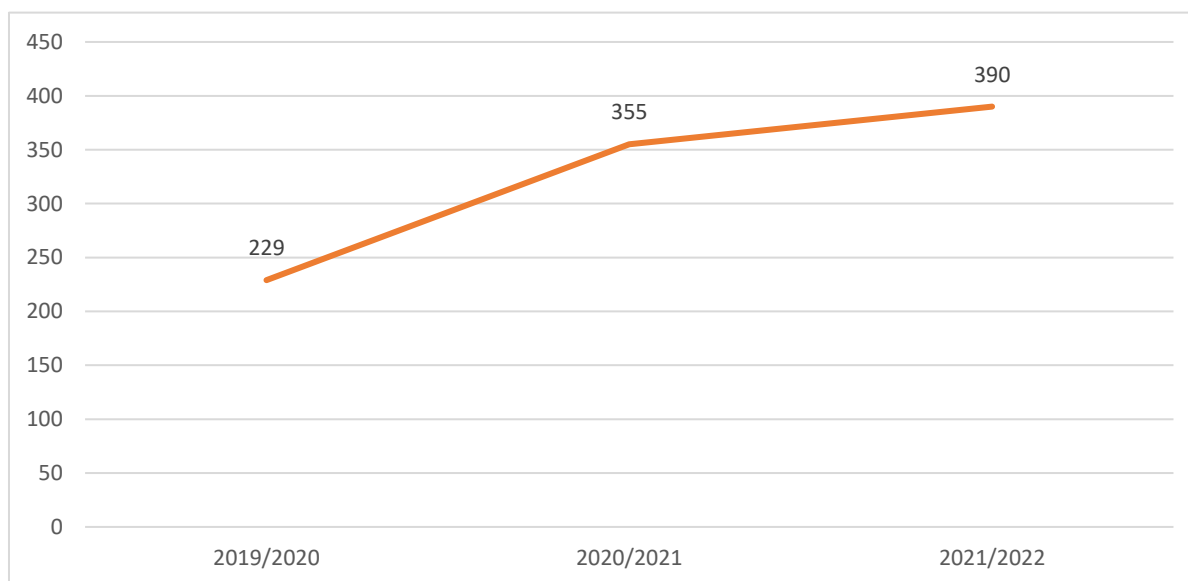
Przedszkole	Liczba dzieci uczęszczających do przedszkola				
	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Przedszkole Miejskie Nr 1			158	179	177
Przedszkole Miejskie Nr 2	120	120	120	120	120
Przedszkole Miejskie Nr 3	110	107	106	104	100
Przedszkole Miejskie Nr 4	104	127	131	128	129
Integracyjne Przedszkole Miejskie Nr 5	61	61	59	56	59

Przedszkole Miejskie Nr 6	137	145	133	126	117
Przedszkole Miejskie Nr 7	76	75	75	75	74
Przedszkole Miejskie Nr 8	151	142	124	125	121
Przedszkole Miejskie Nr 9	135	133	134	131	125
Przedszkole Miejskie Nr 10	129	127	130	119	121
Przedszkole Miejskie Nr 11	135	140	130	132	130
Przedszkole Miejskie Nr 12	105	125	130	128	124
Przedszkole Miejskie Nr 13 + filia	249	270	271	256	249
Przedszkole Miejskie Nr 14	100	100	108	107	100
Przedszkole Miejskie Nr 15	106	110	104	100	101
Przedszkole Miejskie Nr 16					100
Razem	1718	1782	1913	1886	1947

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Pruszkowa

Należy także zaznaczyć, że mimo rozwoju sieci publicznych przedszkoli na terenie Miasta Pruszkowa, w dalszym ciągu konieczne jest dotowanie z budżetu Miasta do miejsc w przedszkolach niepublicznych, gdyż wzrost liczby dzieci jest bardziej dynamiczny niż tworzenie nowych placówek. W roku szkolnym 2021/2022 Miasto ogłosiło konkurs na 390 miejsc w placówkach niepublicznych.

Wykres 12: Liczba miejsc wykupionych przez Urząd Miasta Pruszkowa w przedszkolach niepublicznych w latach 2019-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Pruszkowa

Na terenie Miasta funkcjonują 32 **placówki niepubliczne**, w tym 16 przedszkoli i 16 punktów przedszkolnych, które uzupełniają ofertę przedszkoli publicznych prowadzonych przez Miasto.

Tabela 6: Przedszkola niepubliczne i niepubliczne punkty przedszkolne na terenie Miasta Pruszkowa

Lp.	Przedszkole	Adres	Liczba dzieci
1.	Punkt Przedszkolny przy Środowiskowym Ognisku Wychowawczym TPD	ul. Helenowska 3a	25
2.	Punkt Przedszkolny "Promyk"	ul. Narutowicza 9	25
3.	Punkt Przedszkolny "Bursztynek"	ul. Kosynierów 13	25
4.	Punkt Przedszkolny "Na Zielonym Wzgórzu"	ul. Księcia Józefa 35	25
5.	Punkt Przedszkolny "Przedszkolna Akademia Uśmiechu"	ul. B. Prusa 61	25
6.	Punkt Przedszkolny "Promyk 2"	ul. Kręta 1	25
7.	Punkt Przedszkolny "Tuptuś"	ul. Komorowska 43A	25
8.	Punkt Przedszkolny "Wesołe Kangurki"	ul. Ceglana 14/11	25
9.	Punkt Przedszkolny "Misiowa Kraina"	ul. Sienkiewicza 5	25
10.	Niepubliczny Punkt Przedszkolny "Wesołe Misie"	ul. Górna 6	10
11.	Punkt Przedszkolny "Źródło"	ul. Niepodległości 12	15
12.	Punkt Przedszkolny "Słoneczna Kraina"	ul. Anielin 1 lok. 101	24
13.	Punkt Przedszkolny "Słoneczna Kraina II"	ul. Anielin 1 lok. 8	25
14.	Punkt Przedszkolny "RIM"	ul. Otówkowa 39	15
15.	Punkt Przedszkolny "Słoneczna Kraina III"	ul. Chopina 2/4	25
16.	Punkt Przedszkolny "Słoneczna Kraina IV"	ul. Chopina 2/4	15
17.	Przedszkole Niepubliczne Prowadzone przez Zgromadzenie Sióstr Służebnic Jezusa w Eucharystii	ul. Zawiszy 3	45
18.	Przedszkole Niepubliczne Montessori	ul. B. Prusa 16	25
19.	Przedszkole Niepubliczne "Jedynka"	ul. Sadowa 62	100
20.	Przedszkole Niepubliczne "Piotruś Pan"	ul. Zachodnia 22	70
21.	Niepubliczne Przedszkole "Kraina Cudów"	ul. Stalowa 28/30	50
22.	Przedszkole "Pomarańczowa Ciuchcia"	ul. Gałczyńskiego 31	54
23.	Niepubliczne Muzyczne Przedszkole "Słoneczko"	ul. Promyka 49	89
24.	Przedszkole Niepubliczne "Peregrini"	ul. Szkolna 1	40
25.	Niepubliczne Przedszkole Specjalistyczne "Mądra Sówka"	al. Niepodległości 5	20

26.	Pogodne Przedszkole Montessori	ul. Targowa 6 lok. 5 i 6	30
27.	Przedszkole z Oddziałami Integracyjnymi "Mali Olimpijczycy"	ul. Akacjowa 1	150
28.	"Promienie Pruszków" Przedszkole Fundacji STERNIK	ul. Staszica 1	64
29.	Niepubliczne Przedszkole "Fabryka Uśmiechu"	ul. T. Kościuszki 50	36
30.	Niepubliczne Przedszkole "Lemurek"	ul. Emancypantek 4	44
31.	Promienie Ostoja Przedszkole Fundacji Sternik	ul. Księcia Józefa 1	40
32.	Przedszkole Montessori Pocemon	ul. Powstańców 7A	24

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Pruszkowa

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Urząd Miasta Pruszkowa w 2021 r. liczba dzieci z Gminy, które uczęszczały do przedszkoli na terenie innych gmin wynosiła 200. Natomiast 220 dzieci z terenu innych gmin uczęszczało do w przedszkoli na terenie Miasta Pruszkowa. Wartości te są zbliżone i nie wpływają na znacząco zwiększenie zapotrzebowania na miejsca w placówkach w Mieście.

Jak pokazują powyższe dane Miasto Pruszków charakteryzuje stały trend wzrostowy w liczbie dzieci objętych opieką przedszkolną. W kolejnych latach będzie to miało przełożenie na liczbę dzieci, które rozpoczynają naukę w szkołach podstawowych w klasach początkowych. Powoduje to konieczność odpowiedniego zwiększenia liczby miejsc w tych klasach i dostosowania pałcówek do potrzeb najmniejszych dzieci.

Edukacja szkolna

Na terenie Miasta Pruszków funkcjonuje 9 **publicznych szkół podstawowych**, z których trzy zlokalizowane są w części północnej (SP5, SP9 i SP10), a sześć w części południowej (SP1, SP2, SP3, SP4, SP6, SP8). Szczegółowe dane dotyczące lokalizacji szkół przedstawione zostały w poniższej tabeli.

Tabela 7: Publiczne szkoły podstawowe na terenie Miasta Pruszkowa

Szkoła	Adres
Szkoła Podstawowa nr 1 im. J. Piłsudskiego	ul. Topolowa 10
Szkoła Podstawowa nr 2 im. K. Maruszewskiego	ul. Jasna 2
Szkoła Podstawowa nr 3 im. Miry Zimińskiej-Sygietyńskiej	Al. Wojska Polskiego 34
Szkoła Podstawowa nr 4 im. Jana Pawła II	ul. Hubala 4
Szkoła Podstawowa nr 5 im. J. Paderewskiego	ul. Jana Długosza 53
Szkoła Podstawowa nr 6 im. Henryka Sienkiewicza	ul. Lipowa 31

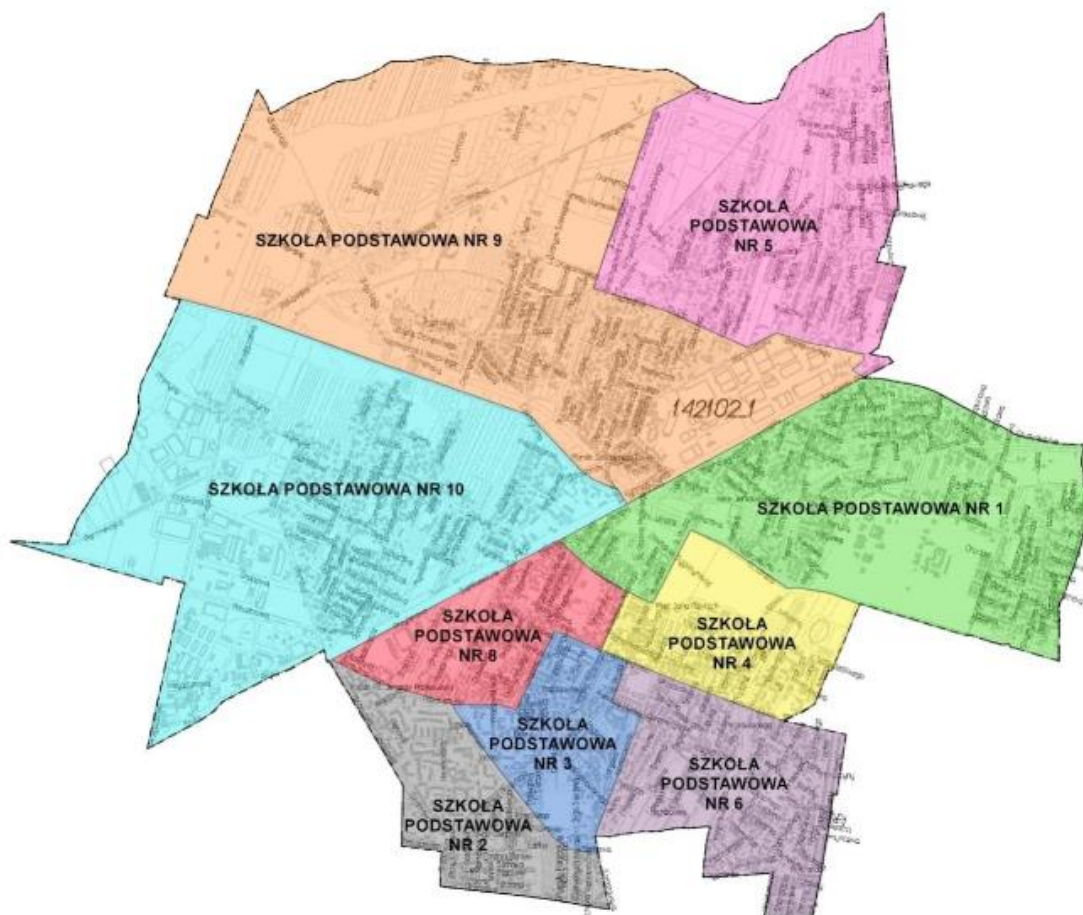
Szkoła Podstawowa nr 8 im. Wł. Broniewskiego	ul. Obrońców Pokoju 44
Szkoła Podstawowa nr 9 im. Marii Skłodowskiej-Curie	ul. Mostowa 6
Szkoła Podstawowa nr 10 im. Marii Konopnickiej	ul. Pływacka 16

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Pruszkowa w roku szkolnym 2019/2020.

W Pruszkowie funkcjonują także 3 niepubliczne szkoły podstawowe, dwie położone w części południowej w obwodach szkolnych SP8 i SP4 oraz jedna po stronie północnej w obwodzie szkolnym SP9.

Uchwałą nr IX.113.2019 Rady Miasta Pruszkowa z dnia 27 czerwca 2019 roku przyjęto **plan sieci publicznych szkół podstawowych**, prowadzonych przez Miasto Pruszków oraz określenia granic obwodów publicznych szkół podstawowych od dnia 1 września 2019 roku. Zamieszczona poniżej mapa prezentuje rozkład obwodów szkół podstawowych dla których organem prowadzącym jest Miasto Pruszków.

Rysunek 3: Obwody szkół podstawowych w Mieście Pruszków

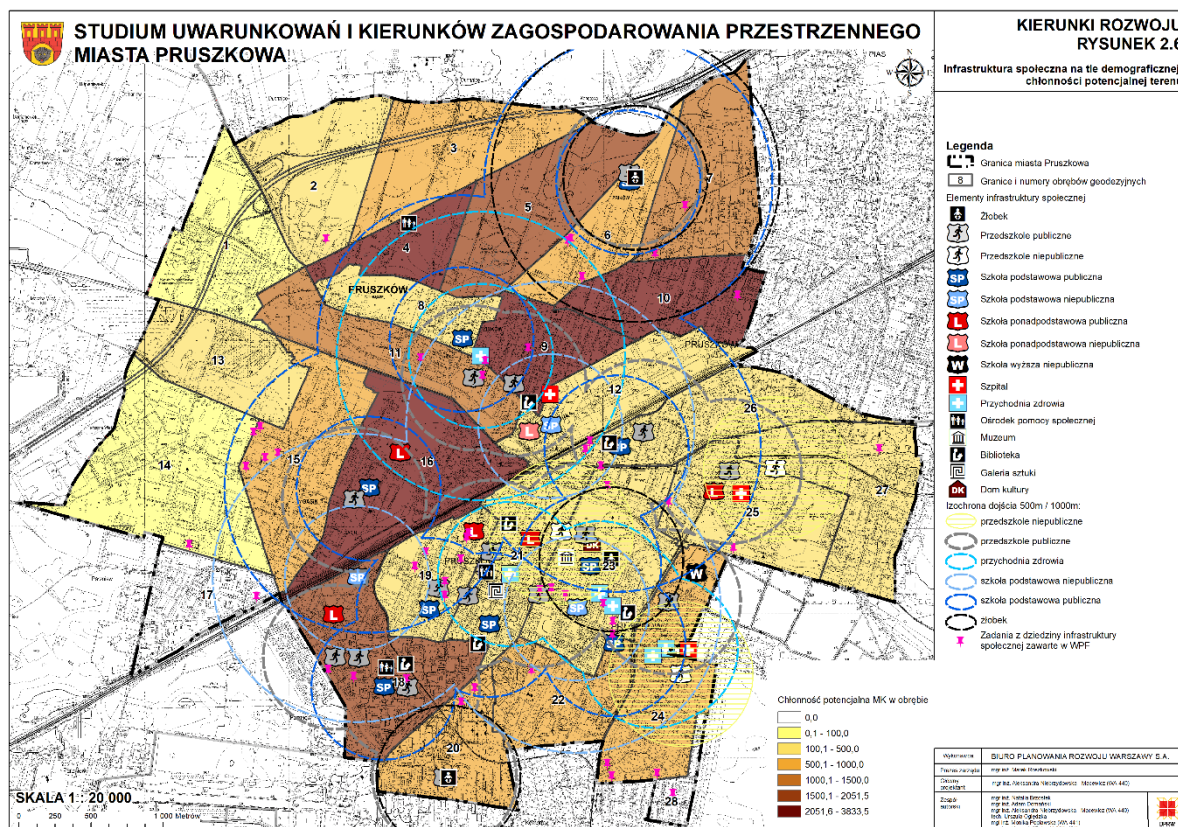

Źródło: Raport o stanie Gminy Miasta Pruszkowa za rok 2019

Zgonie z zapisami projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Pruszkowa „uwzględniając analizy demograficzne oraz realizację zabudowy mieszkaniowej

w zorganizowanych osiedlach mieszkaniowych, największe potrzeby terenowe dla funkcji usługowych (w obszarze oświaty wystąpią w rejonie obszaru Żbików - Bąki oraz Gąsin Mieszkaniowy. W pozostałych obszarach miasta realizacja nowych obiektów oświaty następować będzie sukcesywnie w miarę potrzeb,, (Tom III: Kierunki zagospodarowania przestrzennego, str. 95).

Rysunek 4: Infrastruktura społeczna na tle demograficznej chłonności potencjalnej terenu wraz z izochronami dojścia do poszczególnych szkół

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Pruszkowa (projekt)

Jak wskazuje powyższa mapa najniższą dostępność usług społecznych, w tym edukacyjnych, mają mieszkańcy północnych obszarów. Wiąże się to z brakiem infrastruktury, w tym przedszkoli, szkół i żłobków. Biorąc pod uwagę izochrony dojścia (1000 m) północne obrzeża Miasta znajdują się poza zasięgiem placówek edukacyjnych, co wiąże się z koniecznością zapewnienia skuteczniejszego transportu publicznego lub dostosowania siatki szkół. Uczniowie z tych terenów mogą także wybierać placówki położone w bezpośrednim sąsiedztwie Miasta, ale leżące już w innych gminach, jeżeli mają do nich lepszy dostęp.

Z mapy wynika również, że usługi społeczne skoncentrowane są w południowej części Miasta. Tutaj z kolei występuje sytuacja, w której izochrony dojścia (500 m) dla SP2 i SP4 wykraczają poza teren Miasta, co oznacza, że z tych szkół mogą również korzystać uczniowie spoza terenu Pruszkowa.

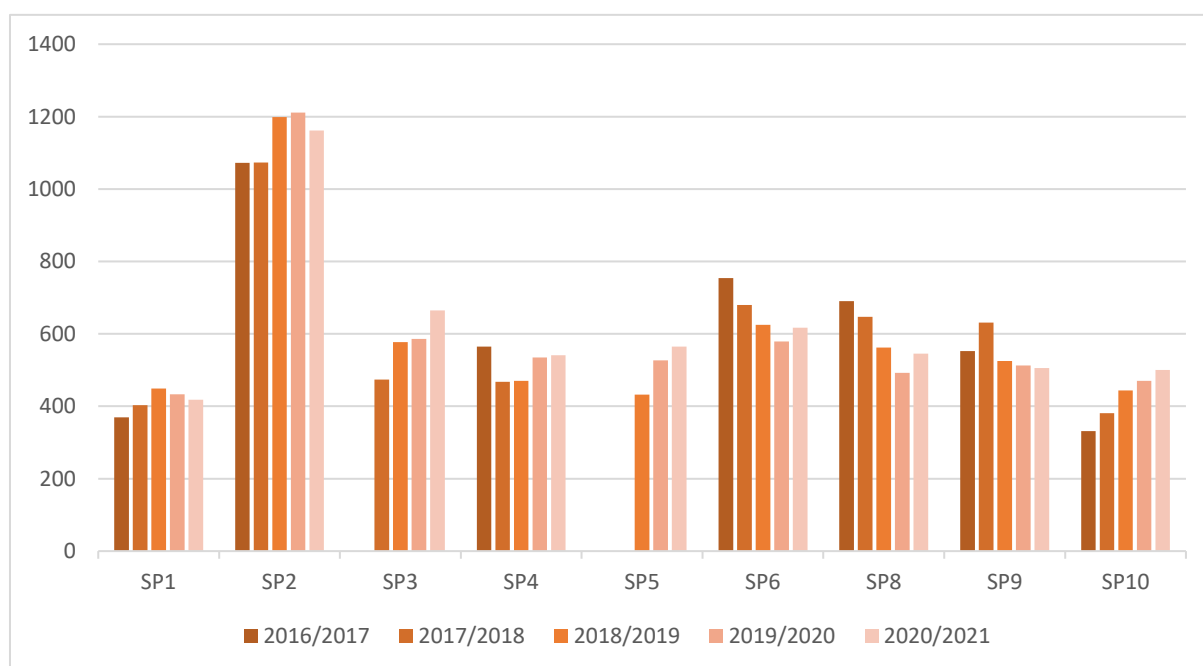
Biorąc pod uwagę **liczbę uczniów** w poszczególnych szkołach podstawowych największą placówką jest SP2, do której w roku szkolnym 2020/2021 uczęszczało 1162 dzieci. Kolejne szkoły to SP3 (665 uczniów), SP6 (617 uczniów) i SP5 (565 uczniów). Szczegółowy rozkład pokazuje poniższa tabela.

Tabela 8: Liczba uczniów w poszczególnych szkołach podstawowych w Mieście Pruszków w latach 2016-2021

Szkoła	Liczba uczniów ogółem				
	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Szkoła Podstawowa nr 1 im. J. Piłsudskiego	369	403	449	433	418
Szkoła Podstawowa nr 2 im. K. Maruszewskiego	1072	1073	1199	1211	1162
Szkoła Podstawowa nr 3 im. Miry Zimińskiej-Sygietyńskiej	gimnazjum	474	577	586	665
Szkoła Podstawowa nr 4 im. Jana Pawła II	gimnazjum	468	470	535	541
Szkoła Podstawowa nr 5 im. J. Paderewskiego			432	527	565
Szkoła Podstawowa nr 6 im. Henryka Sienkiewicza	754	680	625	579	617
Szkoła Podstawowa nr 8 im. Wł. Broniewskiego	690	647	562	492	545
Szkoła Podstawowa nr 9 im. Marii Skłodowskiej-Curie	552	631	525	513	506
Szkoła Podstawowa nr 10 im. Marii Konopnickiej	331	381	444	470	500

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Pruszkowa

Wykres 13: Zmiana liczby uczniów w poszczególnych szkołach na terenie Miasta Pruszkowa w latach 2016-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Pruszkowa

Analizując liczbę uczniów na przestrzeni ostatnich 5 lat w poszczególnych placówkach należy podkreślić, że w trzech szkołach odnotowujemy stały wzrost, tj.: w SP3, SP5 oraz SP10. Dwie z tych szkół zlokalizowane są w północnej części Miasta (SP10 i SP5), co potwierdza, że ta część Pruszkowa charakteryzuje się najdynamicznym wzrostem liczby nowych i młodych mieszkańców. Ponadto obie szkoły to placówki mieszczące się w nowoczesnych budynkach, zatem w kolejnych latach należy spodziewać się dalszego wzrostu liczby uczniów.

Największy wzrost w ujęciu procentowym w badanym okresie odnotowała SP10 – o 51%, co związane jest także z faktem, że placówka ta ma nową siedzibę. Kolejno SP3 – o 40,3% oraz SP5 - o 30,8%. Szkoły SP4, SP6, SP8 i SP9 odnotowały niewielki spadek, choć w roku szkolnym 2020/2021 zanotować należy zmianę tendencji na wzrostową w przypadku SP4, SP6 oraz SP8.

Szkoły prowadzą także tzw. „klasy 0”, które stanowią okres przygotowawczy do rozpoczęcia nauki na poziomie szkoły podstawowej. Poniższa tabela obrazuje, jak na przestrzeni lat 2016-2021 zmieniała się liczba dzieci uczęszczających do takich klas.

Tabela 9: Liczba uczniów w klasach "0" w szkołach na terenie Miasta Pruszkowa w latach 2016-2021

	liczba uczniów w klasach "0"				
	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Szkoła Podstawowa nr 1 im. J. Piłsudskiego	0	15	15	0	0
Szkoła Podstawowa nr 2 im. K. Maruszewskiego	24	24	26	26	25
Szkoła Podstawowa nr 3 im. Miry Zimińskiej-Sygietyńskiej	0	0	0	37	20
Szkoła Podstawowa nr 4 im. Jana Pawła II	0	0	0	0	0
Szkoła Podstawowa nr 5 im. J. Paderewskiego			65	62	41
Szkoła Podstawowa nr 6 im. Henryka Sienkiewicza	0	34	45	22	22
Szkoła Podstawowa nr 8 im. Wł. Broniewskiego	0	25	20	20	39
Szkoła Podstawowa nr 9 im. Marii Skłodowskiej-Curie	0	0	24	17	14
Szkoła Podstawowa nr 10 im. Marii Konopnickiej	0	19	0	21	43

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Pruszkowa

Należy zaznaczyć, że nie wszystkie szkoły prowadzą tego typu klasy, a ich funkcjonowanie zależne jest od warunków lokalowych danej placówki. Niemniej najwięcej dzieci w klasach „0” w roku szkolnym 2020/2021 uczęszczało do SP10 (43), SP5 (41) oraz SP8 (39). W przypadku SP3 spadek liczby dzieci z 37 w roku szkolnym 2019/2020 do 20 w roku szkolnym 2020/2021 wiąże się z brakiem odpowiednio dostosowanej bazy lokalowej, która umożliwiła uruchomienie tylko jednej klasy integracyjnej z maksymalną dopuszczalną liczbą dzieci (20).

Liczba dzieci uczęszczających do szkoły oraz możliwości lokalowe (ilość klas lekcyjnych) warunkują **liczbę oddziałów**, które mogą być utworzone w danej placówce. Poniższa tabela obrazuje liczbę oddziałów w poszczególnych szkołach na przestrzeni lat 2016-2021. Największa liczba oddziałów funkcjonuje obecnie w SP2 (53), gdzie uczniów jest najwięcej, a następnie kolejno SP3 (29) oraz SP6 (28). Średnia liczba oddziałów w szkołach na terenie Miasta Pruszkowa to 28,5.

Tabela 10: Liczba oddziałów w poszczególnych szkołach w Mieście Pruszkowie w latach 2016-2021

Szkoła	Liczba oddziałów				
	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Szkoła Podstawowa nr 1 im. J. Piłsudskiego	20	23	24	23	21
Szkoła Podstawowa nr 2 im. K. Maruszewskiego	40	46	53	54	53
Szkoła Podstawowa nr 3 im. Miry Zimińskiej-Sygietyńskiej	0	19	24	27	29
Szkoła Podstawowa nr 4 im. Jana Pawła II	21	24	25	25	25
Szkoła Podstawowa nr 5 im. J. Paderewskiego			20	23	25
Szkoła Podstawowa nr 6 im. Henryka Sienkiewicza	32	34	29	25	28
Szkoła Podstawowa nr 8 im. Wł. Broniewskiego	30	29	26	24	27
Szkoła Podstawowa nr 9 im. Marii Skłodowskiej-Curie	27	32	27	25	26
Szkoła Podstawowa nr 10 im. Marii Konopnickiej	15	19	20	21	23

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Pruszkowa

Średnia liczba uczniów w oddziale w placówkach na terenie Miasta Pruszkowa w roku szkolnym 2020/2021 wynosiła 21,4. Wskaźnik ten był najwyższy w przypadku SP3 (22,9), SP5 (22,6) oraz SP6 (22,0). Z kolei od roku szkolnego 2017/2018 wskaźnik liczby uczniów w oddziale zwiększył się dla Miasta o 0,4 dziecka, a najwięcej w SP1 (2,4 dziecka) i SP4 (2,1 dziecka).

Tabela 11: Średnia liczba uczniów na oddział w roku szkolnym 2020/2021

Szkoła	Średnia liczba uczniów na oddział w roku szkolnym 2020/2021
Szkoła Podstawowa nr 1 im. J. Piłsudskiego	19,9
Szkoła Podstawowa nr 2 im. K. Maruszewskiego	21,9
Szkoła Podstawowa nr 3 im. Miry Zimińskiej-Sygietyńskiej	22,9

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Jana Pawła II	21,6
Szkoła Podstawowa nr 5 im. J. Paderewskiego	22,6
Szkoła Podstawowa nr 6 im. Henryka Sienkiewicza	22,0
Szkoła Podstawowa nr 8 im. Wł. Broniewskiego	20,2
Szkoła Podstawowa nr 9 im. Marii Skłodowskiej-Curie	19,5
Szkoła Podstawowa nr 10 im. Marii Konopnickiej	21,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Pruszkowa

Zakładając, że dyrekcja szkoły stara się, dla zapewnienia odpowiedniej jakości nauczania, minimalizować liczbę uczniów w oddziałach dostosowując ją do posiadanych możliwości lokalowych oraz liczby kadry dydaktycznej, należy stwierdzić, że w szkołach o najwyższym wskaźniku liczby dzieci na oddział konieczna jest poprawa bazy lokalowej i zwiększenie liczby sal. W przeciwnym razie przy zwiększeniu liczby oddziałów wzrośnie wskaźnik zmianowości i niezbędne będzie wprowadzenie systemu zmianowego. Taka sytuacja może mieć miejsce biorąc pod uwagę spodziewany w kolejnych latach wzrost liczby dzieci szczególnie w klasach nauczania początkowego.

Kluczowym elementem funkcjonowania szkoły, który decyduje o jakości i poziomie nauczania, obok infrastruktury, jest **kadra nauczycielska**. Na podstawie danych Urzędu Miasta Pruszkowa oraz szkół można stwierdzić, że najwięcej nauczycieli pracuje w SP2 (93), SP8 (74) oraz SP3 (69), przy średniej dla całego Miasta 64,78 nauczyciela na placówkę. Należy jednak podkreślić, że w ciągu ostatnich lat średnia liczba nauczycieli w pruszkowskich szkołach wzrosła z poziomu 56,85 w roku szkolnym 2016/2017. Największy przyrost odnotowała SP2 (+22), SP3 (+23) oraz SP10 (+20). Jedynie SP6 wykazuje spadek o 5 nauczycieli.

Tabela 12: Liczba nauczycieli w latach 2016-2021

Szkoła	Liczba nauczycieli				
	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Szkoła Podstawowa nr 1 im. J. Piłsudskiego	44	50	52	52	51
Szkoła Podstawowa nr 2 im. K. Maruszewskiego	71	83	90	97	93
Szkoła Podstawowa nr 3 im. Miry Zimińskiej-Sygietyńskiej	0	46	53	63	69
Szkoła Podstawowa nr 4 im. Jana Pawła II	54	62	68	65	63
Szkoła Podstawowa nr 5 im. J. Paderewskiego			43	52	57
Szkoła Podstawowa nr 6 im. Henryka Sienkiewicza	67	64	66	65	62
Szkoła Podstawowa nr 8 im. Wł. Broniewskiego	71	72	73	72	74

Szkoła Podstawowa nr 9 im. Marii Skłodowskiej-Curie	48	52	48	50	51
Szkoła Podstawowa nr 10 im. Marii Konopnickiej	43	43	47	55	63

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Pruszkowa

Biorąc pod uwagę liczbę uczniów przypadających na jednego nauczyciela średnio dla wszystkich szkół w Mieście Pruszkowie wskaźnik ten wynosi 9,33. Zdecydowanie najwięcej uczniów na jednego nauczyciela przypada w SP2 (12,49). W pozostałych placówkach wskaźnik ten waha się w przedziale od 8,20 do 9,95, czyli zbliżonym do średniej.

Od 2016 r. wskaźnik liczby uczniów przypadających na jednego nauczyciela spadał w Mieście o 1,16, co oznacza, że wzrost zatrudnienia w placówkach edukacyjnych odpowiadał wzrostowi liczby uczniów i zapewniał poprawę jakości nauczania.

Tabela 13: Średnia liczba uczniów przypadających na jednego nauczyciela w roku szkolnym 2020/2021

Szkoła	Średnia liczba uczniów przypadających na jednego nauczyciela w roku szkolnym 2020/2021
Szkoła Podstawowa nr 1 im. J. Piłsudskiego	8,20
Szkoła Podstawowa nr 2 im. K. Maruszewskiego	12,49
Szkoła Podstawowa nr 3 im. Miry Zimińskiej-Sygietyńskiej	9,64
Szkoła Podstawowa nr 4 im. Jana Pawła II	8,59
Szkoła Podstawowa nr 5 im. J. Paderewskiego	9,91
Szkoła Podstawowa nr 6 im. Henryka Sienkiewicza	9,95
Szkoła Podstawowa nr 8 im. Wł. Broniewskiego	7,36
Szkoła Podstawowa nr 9 im. Marii Skłodowskiej-Curie	9,92
Szkoła Podstawowa nr 10 im. Marii Konopnickiej	7,94

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Pruszkowa

Biorąc pod uwagę wyniki Miasta Pruszków na tle kraju i Unii Europejskiej należy podkreślić, że zgodnie z danymi EUROSTAT są one nieco lepsze niż średnie w Polsce (9,6 w 2019 r.) i zdecydowanie korzystniejsze niż średnia dla UE (13,5)¹.

Kolejnym istotnym aspektem decydującym o funkcjonowaniu szkół jest **infrastruktura techniczna**. Poniższa tabela ilustruje bazę dydaktyczną poszczególnych placówek. Uczniowie każdej ze szkół mają dostęp do własnej sali gimnastycznej oraz boiska. We wszystkich szkołach znajdują się również

¹ Ratio of pupils and students to teachers and academic staff by education level and programme orientation, EUROSTAT Data Browser, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/EDUC_UOE_PERP04__custom_1237257/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=c2b8c00f-8c54-40f1-867e-7f3ed2d57eeb

pracownie przedmiotowe (humanistyczne, matematyczno-przyrodnicze, informatyczne, językowe). Wszystkie szkoły zostały wyposażone w stołówki szkolne, szafki dla każdego ucznia, toalety z prysznicami oraz parkingi. Uczniowie każdej szkoły publicznej mogą także skorzystać z świetlic szkolnych, które otwarte są zgodnie z zapotrzebowaniem, przed rozpoczęciem zajęć oraz po ich zakończeniu.

Tabela 14: Stan bazy dydaktycznej w szkołach podstawowych na terenie Miasta Pruszkowa

	SP 1	SP 2	SP 3	SP 4	SP 5	SP 6	SP 8	SP 9	SP 10
Obiekty sportowe	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak
Salę gimnastyczne	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak
Boiska	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak
Pracownie przedmiotowe	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak
Klasy dwujęzyczne/sportowe/ integracyjne	nie/nie /tak	nie/nie /nie	nie/nie /tak	nie/tak /nie	nie/nie /tak	nie/tak /nie	nie/nie /tak	nie/nie /nie	nie/nie /nie
Stołówki szkolne (liczba dzieci korzystających z obiadów w szkole)	28,8%	68%	60%	60%	70%	61%	55%	50%	50%
Szafki dla każdego ucznia	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak
Świetlice	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak
Toalety / prysznice	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak
Parkingi dla kadry / rodziców	tak	tak	nie	tak	tak	tak/nie	tak	tak	tak
Gabinet pielęgniarki	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak
Gabinet stomatologiczny	nie	tak	nie	tak	tak	nie	nie	nie	tak
Czy szkoła jest dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych	tak	nie*	tak	nie**	tak	nie	nie***	nie	tak
Winda	tak	nie	tak	nie	tak	nie	tak	nie	tak

* potrzeba zmian w wejściach do sal, przejścia na wyższe piętra, dostosowanie łazienek,

** brak dostępu na I i II piętro,

*** brak podjazdu przy wejściu głównym do szkoły.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Pruszkowa

Poniżej zaprezentowano szczegółową analizę wskaźników dotyczących liczby dzieci korzystających ze **stołówki i świetlicy**.

Średnia liczba dzieci korzystających ze stołówek w latach 2016-2019 rosła, odnotowując spadek w roku szkolnym 2019/2020 oraz 2020/2021, co może być związane z epidemią koronawirusa i zamknięciem szkół i koniecznością ograniczenia funkcjonowania stołówek. W roku szkolnym 2020/2021 najwięcej dzieci korzystało ze stołówki w SP2 (586), SP10 (400) oraz SP5 (390), a najmniej w SP9 (188). Należy także podkreślić, że w badanym okresie największy wzrost liczby dzieci korzystających ze stołówek odnotowano w SP10 (o 220), SP3 (o 169) i SP1 (o 64).

Tabela 15: Liczba uczniów korzystających ze stołówek

Szkoła	Liczba uczniów korzystających ze stołówek				
	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Szkoła Podstawowa nr 1 im. J. Piłsudskiego	193	234	228	240	257
Szkoła Podstawowa nr 2 im. K. Maruszewskiego	610	700	982	777	586
Szkoła Podstawowa nr 3 im. Miry Zimińskiej-Sygietyńskiej		167	316	398	336
Szkoła Podstawowa nr 4 im. Jana Pawła II	358	365	350	371	368
Szkoła Podstawowa nr 5 im. J. Paderewskiego			360	368	390
Szkoła Podstawowa nr 6 im. Henryka Sienkiewicza	418	404	395	350	320
Szkoła Podstawowa nr 8 im. Wł. Broniewskiego	330	340	280	270	290
Szkoła Podstawowa nr 9 im. Marii Skłodowskiej-Curie	289	270	201	263	188
Szkoła Podstawowa nr 10 im. Marii Konopnickiej	180	190	280	300	400
Średnio	297,25	333,75	376,89	370,78	348,33

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Pruszkowa

Z kolei w odniesieniu do liczby uczniów korzystających ze świetlicy sytuacja jest odwrotna. W latach 2016-2019 odnotowuje się niewielki spadek średniej (z 207,5 do 193,7), a następnie wzrost od 2019 r. W roku szkolnym 2020/2021 najwięcej dzieci korzystało ze świetlicy w SP2 (320), SP5 (283) i SP1 (265) przy średniej dla Miasta 227,67. W badanym okresie największy wzrost odnotowały SP3 (o 182) oraz SP4 (o 163). Wynika z tego, że zapotrzebowanie na opiekę w świetlicach szkolnych rośnie, co z pewnością związane jest z powrotem rodziców do pracy stacjonarnej i koniecznością zapewnienia opieki nad dziećmi. Taka sytuacja powoduje konieczność rozszerzenia oferty świetlic w celu zapewnienia odpowiedniej opieki dla rosnącej liczby uczniów.

Tabela 16: Liczba uczniów korzystających ze świetlicy

Szkoła	Liczba uczniów korzystających ze świetlicy				
	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Szkoła Podstawowa nr 1 im. J. Piłsudskiego	235	230	250	265	265
Szkoła Podstawowa nr 2 im. K. Maruszewskiego	493	451	477	382	320
Szkoła Podstawowa nr 3 im. Miry Zimińskiej-Sygietyńskiej	0	58	156	257	240
Szkoła Podstawowa nr 4 im. Jana Pawła II	0	0	58	162	163
Szkoła Podstawowa nr 5 im. J. Paderewskiego			197	212	283
Szkoła Podstawowa nr 6 im. Henryka Sienkiewicza	333	301	131	226	215
Szkoła Podstawowa nr 8 im. Wł. Broniewskiego	278	263	201	177	213
Szkoła Podstawowa nr 9 im. Marii Skłodowskiej-Curie	201	220	153	152	150
Szkoła Podstawowa nr 10 im. Marii Konopnickiej	120	120	120	140	200
Średnio	207,50	205,38	193,67	219,22	227,67

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Pruszkowa

Przeliczając powyższe dane na ogólną liczbę uczniów, najwyższy odsetek uczniów korzystających ze świetlicy jest w SP1 (63,4%) oraz SP5 (50,1%). Z kolei ze stołówek najwyższy odsetek uczniów korzysta w SP10 (73,7%), SP5 (69%) i SP4 (68%).

Tabela 17: Odsetek dzieci korzystających w roku szkolnym 2020/2021 ze stołówek i świetlic w szkołach podstawowych w Mieście Pruszkowie

Szkoła	Odsetek uczniów korzystających ze świetlicy	Odsetek dzieci korzystających ze stołówek
	[%]	[%]
Szkoła Podstawowa nr 1 im. J. Piłsudskiego	63,4	61,5
Szkoła Podstawowa nr 2 im. K. Maruszewskiego	27,5	50,4
Szkoła Podstawowa nr 3 im. Miry Zimińskiej-Sygietyńskiej	36,1	50,5
Szkoła Podstawowa nr 4 im. Jana Pawła II	30,1	68,0
Szkoła Podstawowa nr 5 im. J. Paderewskiego	50,1	69,0

Szkoła Podstawowa nr 6 im. Henryka Sienkiewicza	34,8	51,9
Szkoła Podstawowa nr 8 im. Wł. Broniewskiego	39,1	53,2
Szkoła Podstawowa nr 9 im. Marii Skłodowskiej-Curie	29,6	37,2
Szkoła Podstawowa nr 10 im. Marii Konopnickiej	36,8	73,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Pruszkowa

Zestawiając oba wskaźniki należy wskazać SP5 jako placówkę, w której odsetek uczniów korzystających zarówno ze świetlicy jak i stołówki jest największy. Podobna sytuacja występuje w SP1.

Szkoły pruszkowskie ze względu na różną kubaturę dysponują inną **liczbą sal dydaktycznych**. Największą liczbą sal dysponuje SP2 (40) dzięki dodatkowemu budynkowi, w którym przygotowano 8 pomieszczeń. Powyżej średniej dla Miasta (24,6) klasyfikuje się także SP10 (39) oraz SP3 (26). Najmniejszą liczbą sal dysponuje SP1 (15) oraz SP5 i SP9 (po 19).

Należy tu także podkreślić, że SP3 jako jedyna dysponuje budynkiem 2-piętrowym, który można podwyższyć o dodatkowe piętro. Pozostałe placówki to budynki 3-piętrowe.

Tabela 18: Liczba sal lekcyjnych

Szkoła	Liczba sal lekcyjnych				
	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Szkoła Podstawowa nr 1 im. J. Piłsudskiego	15	15	15	15	15
Szkoła Podstawowa nr 2 im. K. Maruszewskiego	28	28 dodatkowo drugi budynek 5 sal	30 dodatkowo drugi budynek 5 sal	30 dodatkowo drugi budynek 8 sal	32 dodatkowo drugi budynek 8 sal
Szkoła Podstawowa nr 3 im. Miry Zimińskiej-Sygietyńskiej	23	23	24	24	26
Szkoła Podstawowa nr 4 im. Jana Pawła II	20	20	20	20	20
Szkoła Podstawowa nr 5 im. J. Paderewskiego			19	19	19
Szkoła Podstawowa nr 6 im. Henryka Sienkiewicza	23	23	23	23	23
Szkoła Podstawowa nr 8 im. Wł. Broniewskiego	20	20	20	20	20
Szkoła Podstawowa nr 9 im. Marii Skłodowskiej-Curie	19	19	19	19	19
Szkoła Podstawowa nr 10 im. Marii Konopnickiej	9	9	12	39	39

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Pruszkowa

Zestawiając liczbę sal lekcyjnych oraz oddziałów w danej szkole otrzymujemy **wskaźnik zmianowości**. Im jest wyższy, tym większa potrzeba wprowadzanie w placówce systemu zmianowego (zmiana poranna i popołudniowa).

Wskaźnik zmianowości przyjmuje największe wartości w SP1 (1,4), SP9 (1,37), SP8 (1,35) oraz SP5 (1,32), przy średniej dla Miasta 1,21. Najlepiej sytuacja kształtuje się w SP10, gdzie wskaźnik ten jest poniżej 1. Największą poprawę od 2018 r. odnotowano w SP10 (-1,08) oraz SP1 (-0,2), natomiast sytuacja pogorszyła się w SP5 (+0,26) i SP3 (+0,12).

Tabela 19: Wskaźnik zmianowości dla szkół podstawowych w Mieście Pruszkowie w roku szkolnym 2020/2021

Szkoła	Wskaźnik zmianowości
Szkoła Podstawowa nr 1 im. J. Piłsudskiego	1,40
Szkoła Podstawowa nr 2 im. K. Maruszewskiego	1,33
Szkoła Podstawowa nr 3 im. Miry Zimińskiej-Sygietyńskiej	1,12
Szkoła Podstawowa nr 4 im. Jana Pawła II	1,25
Szkoła Podstawowa nr 5 im. J. Paderewskiego	1,32
Szkoła Podstawowa nr 6 im. Henryka Sienkiewicza	1,22
Szkoła Podstawowa nr 8 im. Wł. Broniewskiego	1,35
Szkoła Podstawowa nr 9 im. Marii Skłodowskiej-Curie	1,37
Szkoła Podstawowa nr 10 im. Marii Konopnickiej	0,59

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Pruszkowa

Istotnym aspektem kształtowania polityki edukacyjnej w gminie jest zapewnienie odpowiedniej opieki nad dziećmi niepełnosprawnymi. W Mieście Pruszkowie 4 szkoły prowadzą **klasy integracyjne**: SP1, SP3, SP5 oraz SP8. Poniższa tabela przedstawia liczbę klas integracyjnych w poszczególnych placówkach.

Tabela 20: Liczba klas integracyjnych

Szkoła	Liczba klas integracyjnych				
	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Szkoła Podstawowa nr 1 im. J. Piłsudskiego	4	6	6	6	7
Szkoła Podstawowa nr 3 im. Miry Zimińskiej-Sygietyńskiej		3	5	3	6
Szkoła Podstawowa nr 5 im. J. Paderewskiego			1	1	1
Szkoła Podstawowa nr 8 im. Wł. Broniewskiego	8	9	10	10	13

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Pruszkowa

W sumie na terenie Miasta Pruszkowa w roku szkolnym 2020/2021 funkcjonowało 27 klas integracyjnych, głównie w SP8 (13), SP1 (7) oraz SP3 (6), a ich liczba z roku na rok wzrasta.

Taka struktura ma swoje odzwierciedlenie w **liczbie dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności** uczęszczających do poszczególnych placówek edukacyjnych. Zdecydowanie najwięcej jest ich w szkołach z klasami integracyjnymi: SP8 (64), SP1 (39), SP5 (32), a także SP3 (14).

Tabela 21: Liczba dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności

Szkoła	Liczba dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności				
	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Szkoła Podstawowa nr 1 im. J. Piłsudskiego	20	28	31	37	39
Szkoła Podstawowa nr 2 im. K. Maruszewskiego	22	24	24	14	13
Szkoła Podstawowa nr 3 im. Miry Zimińskiej-Sygietyńskiej		10	13	14	14
Szkoła Podstawowa nr 4 im. Jana Pawła II	5	7	7	8	6
Szkoła Podstawowa nr 5 im. J. Paderewskiego			22	27	32
Szkoła Podstawowa nr 6 im. Henryka Sienkiewicza	5	10	9	12	12
Szkoła Podstawowa nr 8 im. Wł. Broniewskiego	31	38	47	56	64
Szkoła Podstawowa nr 9 im. Marii Skłodowskiej-Curie	5	6	6	7	9
Szkoła Podstawowa nr 10 im. Marii Konopnickiej	6	4	6	8	9
Suma	94	127	165	183	198

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Pruszkowa

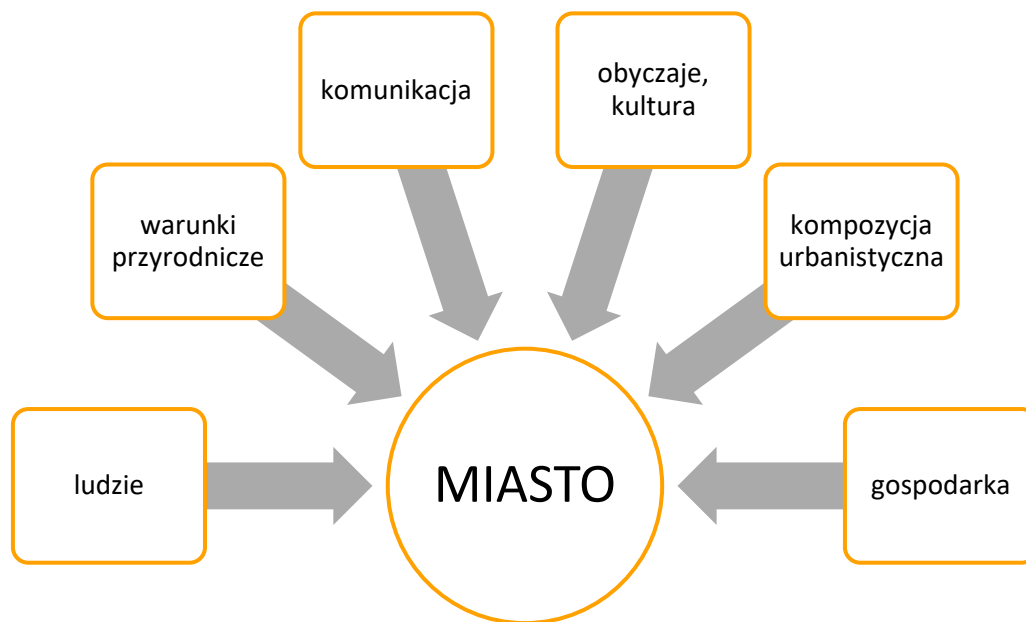
Biorąc pod uwagę odsetek dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności na tle ogólnej liczby dzieci uczęszczających do danej placówki jest on najwyższy w SP8 (11,74%), SP1 (9,33%) oraz SP5 (5,66%) przy średniej dla całego Miasta na poziomie 4,05%. Najniższą wartość wskaźnik przyjmuje w SP4 (1,11%), SP2 (1,12%) oraz SP10 (1,66%).

Należy także zwrócić uwagę na stale rosnącą liczbę dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności w pruszkowskich szkołach, która od 2016 r. wzrosła z 94 do 198 w 2020 r. Powoduje to **konieczność dostosowania placówek edukacyjnych do potrzeb takich dzieci, szczególnie w ujęciu dostępności architektonicznej**. Jak pokazuje tabela: „Stan bazy dydaktycznej w szkołach podstawowych na terenie Miasta Pruszkowa” jedynie połowa szkół w Mieście deklaruje dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych.

CZĘŚĆ 2: ROZWÓJ MIASTA W UJĘCIU PRZESTRZENNYM

Każdą jednostkę samorządu terytorialnego, czyli miasto, gminę, powiat itp. traktować należy jako jednostkę złożoną z wielu elementów, pomiędzy którymi zachodzą często skomplikowane i wieloaspektowe relacje.

Zarówno miasto jak i cała gmina (powiat, województwo itp.) zawsze funkcjonuje na określonym terenie i w określonym otoczeniu, dlatego też powinny być traktowane jako niezwykle dynamiczny i funkcjonalny system całości, w który dostrzegalne jest istnienie swego rodzaju podsystemów odpowiadających kluczowym aspektom życia. Tymi podsystemami są: podsystem społeczny, podsystem gospodarczy i podsystem przyrodniczy.

Jako, że miasto stanowi system funkcjonujący na określonym terenie, należy pamiętać, że jego strukturę tworzyć będą nie tylko relacje zachodzące pomiędzy podsystemami (np. pomiędzy podsystemem przyrodniczym, a gospodarczym), ale też to, jak określone elementy podsystemów będą wpływać i współgrać z otaczającym ich światem.

Można zatem przyjąć, że rozwój, a konkretnie rozwój zrównoważony, stanowić będzie osiągnięcie idealnego poziomu równowagi we wszystkich podsystemach tworzących miasto. Dlatego tak bardzo ważnym i odpowiedzialnym zadaniem władz samorządowych jest kształtowanie właściwych relacji w sferze gospodarczej, społecznej i przestrzennej.

Rozwój miasta oparty jest na wzajemnie przenikających się wymiarach, z których jednym z najbardziej złożonych jest wymiar społeczno-przestrzenny, określający wpływ człowieka na otoczenie poprzez m.in. osiedlanie się ludności na konkretnych obszarach miasta.

A jako że proces osiedlania (czyli zamieszkania w danym miejscu) nierozdzielnie połączony jest z budową mieszkań, stanowiących współcześnie dobro podstawowe, celem niniejszej analizy będzie przeprowadzenie analizy stanu i struktury zasobów mieszkaniowych Miasta Pruszkowa oraz pokazanie wpływu tych parametrów na sytuację społeczno-demograficzną w Mieście.

1. Zmiany zasobu mieszkaniowego w Mieście Pruszkowie

Zgodnie z definicją podaną przez Główny Urząd Statystyczny zasoby mieszkaniowe określa się jako wszystkie mieszkania zamieszkane i niezamieszkane, które znajdują się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Pamiętać jednak należy, że do zasobów mieszkaniowych **nie zalicza się**:

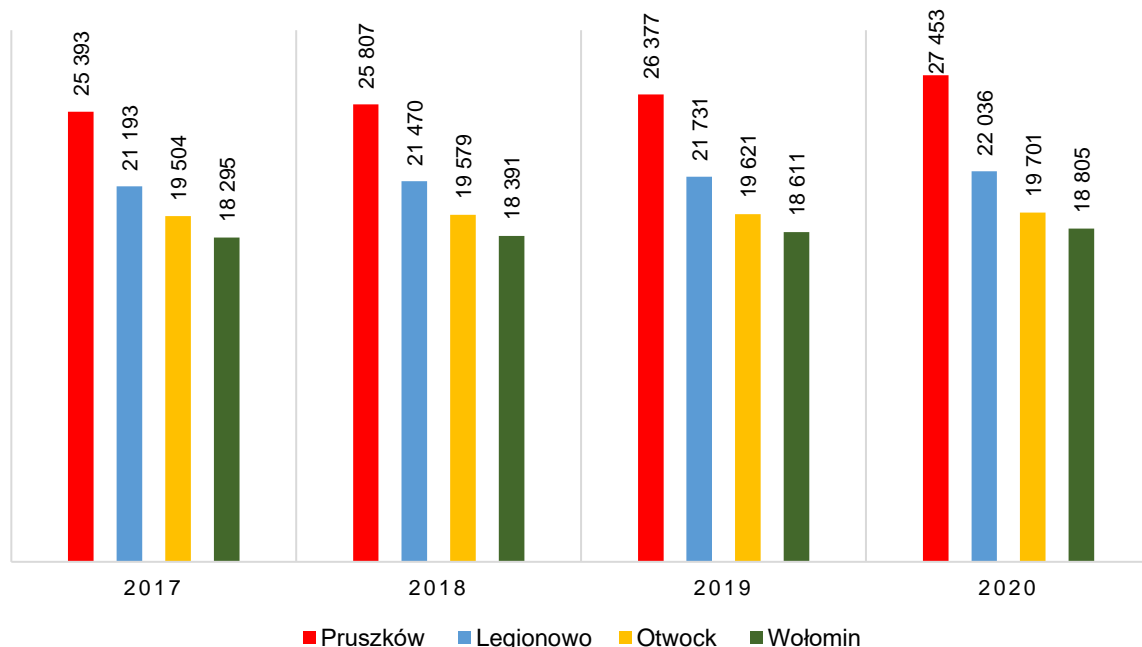
- obiektów zbiorowego zamieszkania (np. hoteli pracowniczych, domów studenckich, burs i internatów, domów pomocy społecznej),
- pomieszczeń prowizorycznych
- oraz obiektów ruchomych (czyli barakowozów, wagonów kolejowych, barek i statków).

Jak już zostało wspomniane mieszkanie jako dobro podstawowe, zaspokaja podstawowe potrzeby egzystencjonalne człowieka i tym samym zalicza się do dóbr pierwszej potrzeby, które przesądza o funkcjonowaniu człowieka w społeczeństwie. W życiu każdego człowieka mieszkanie spełnia szereg określonych zadań, a do funkcji mieszkania najczęściej zalicza się funkcję ochronną, biologiczną, społeczną, humanistyczno-wychowawczą oraz ekonomiczną.

Jednym z czynników świadczących o rozwoju miasta jest zmiana jego zasobu mieszkaniowego. Świadomy proces zagospodarowania przestrzennego uwzględniający tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową, wysoki poziom usług społecznych, w tym oświatowych i zdrowotnych oraz działanie władz samorządowych w duchu poszanowania środowiska naturalnego, przesądzają o atrakcyjności miasta jako miejsca do zamieszkania i skutkują wzmożeniem inwestycji z zakresu budownictwa mieszkalnego.

Zasoby mieszkaniowe Miasta Pruszkowa oraz ich zmiana ilościowa w latach 2017-2020 została zaprezentowana na poniższym wykresie.

Wykres 14: Zasoby mieszkaniowe Miasta Pruszkowa w latach 2017-2020 na tle grupy porównawczej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zasób mieszkaniowy w Mieście Pruszkowie odznaczał się nie tylko największą liczbą w ujęciu ogólnym, ale także najszybszą dynamiką zmian w procesie powstawania nowych mieszkań. W ciągu

analizowanych lat liczba mieszkań w Mieście Pruszkowie wzrosła o 2 060, co stanowiło wynik najwyższy wśród grupy porównawczej.

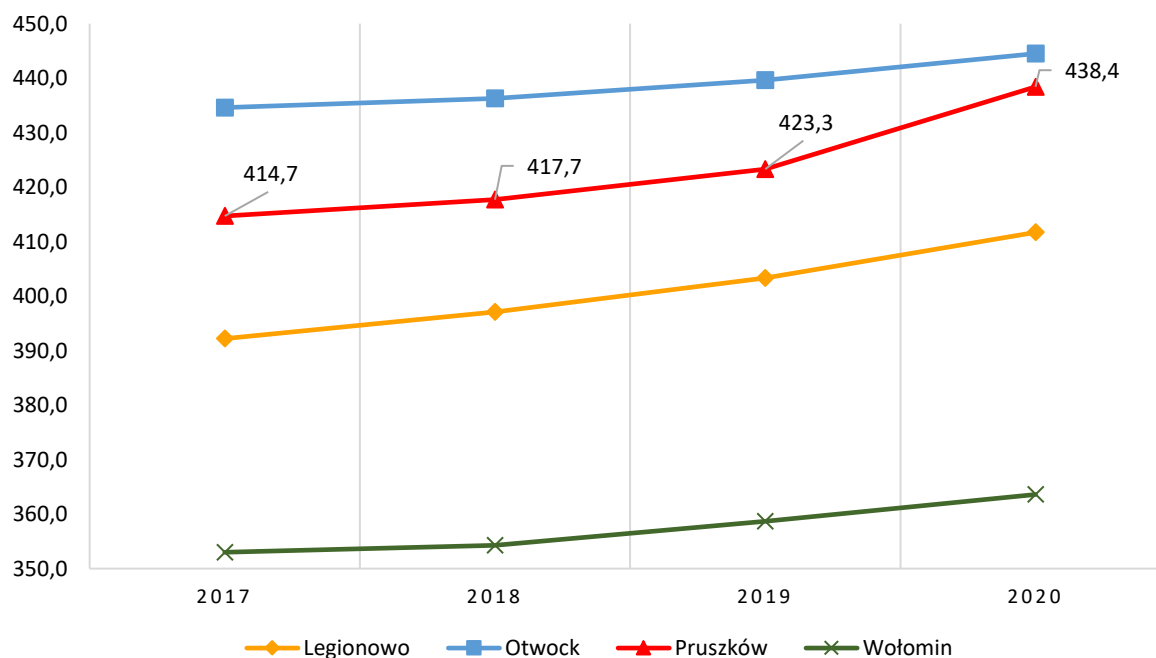
Tabela 22: Średnia dynamika rozwoju zasobu mieszkaniowego Miasta Pruszkowa w latach 2017-2020 na tle grupy porównawczej.

Rok	2017	2018	2019	2020	Średnia dynamika
Pruszków	25 393	25 807	26 377	27 453	102,6%
Legionowo	21 193	21 470	21 731	22 036	101,3%
Wołomin	18 295	18 391	18 611	18 805	100,9%
Otwock	19 504	19 579	19 621	19 701	100,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na poniższym wykresie z kolei przedstawiona została zmiana **liczby mieszkań przypadająca na 1 tys. mieszkańców** w Mieście Pruszkowie w latach 2017-2020 na tle grupy porównawczej. W ciągu trzech lat liczba mieszkań przypadająca na 1 tys. osób zwiększyła się o 23,7 i był to najwyższy wynik wśród grupy porównawczej (Legionowo – 19,5, Wołomin – 10,6, Otwock – 9,9).

Wykres 15: Liczba mieszkań przypadająca na 1 tys. mieszkańców w Mieście Pruszkowie w latach 2017-2020 na tle grupy porównawczej.

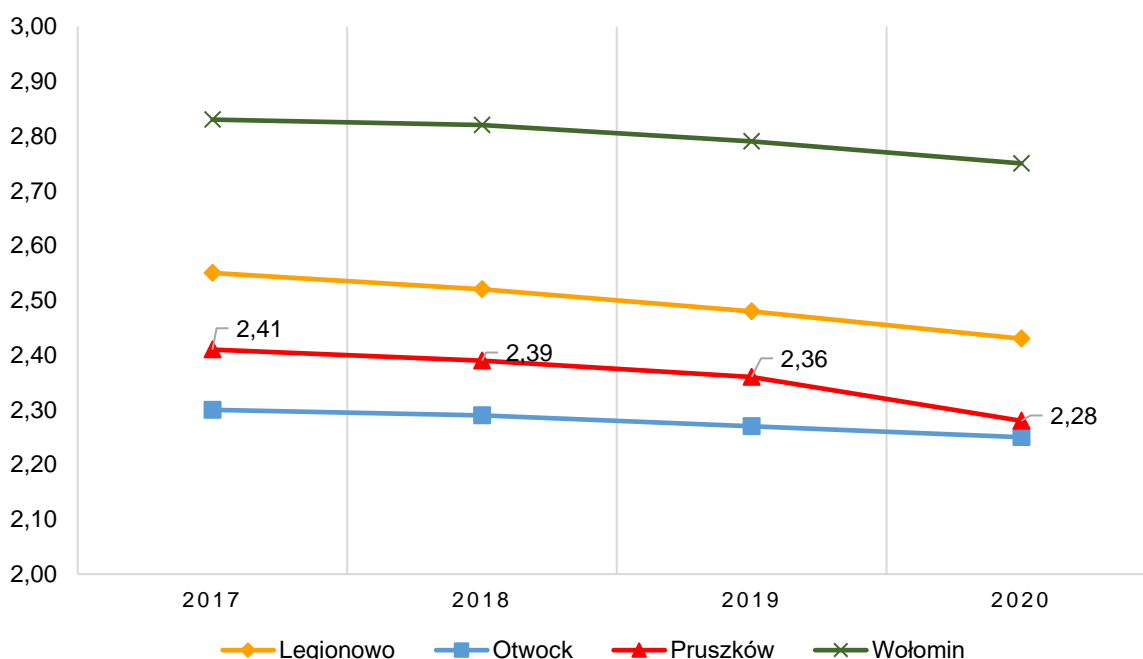
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tym samym średnia dynamika zmian liczby mieszkań przypadających na 1 tys. osób w wśród jednostek grupy porównawczej przedstawia się następująco:

- Pruszków: 101,9%,
- Legionowo: 101,6%,
- Wołomin: 101,0%,
- Otwock: 100,8%.

Wraz ze zmianą liczby mieszkań zmienia się również przeciętna **liczba osób przypadających na jedno mieszkanie**, co zaprezentowane zostało poniżej.

Wykres 16: Przeciętna liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie w Mieście Pruszkowie w latach 2017-2020 na tle grupy porównawczej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zwiększająca się liczba mieszkań przypadających na 1 tys. osób wraz ze zmniejszającą się przeciętną liczbą osób przypadających na 1 mieszkanie w Mieście Pruszkowie stanowi potwierdzenie dla niezwykle istotnego z punktu widzenia rozwoju miasta zjawiska.

Jak wskazano w części pierwszej analizy, która dotyczyła sytuacji demograficznej Miasta Pruszkowa, liczba mieszkańców, a co za tym idzie wskaźnik salda migracji oraz wskaźnik przyrostu naturalnego, zwiększa się. Zestawienie danych demograficznych z informacją dotyczącą przeciętnej liczby osób przypadających na 1 mieszkanie oznacza, że w ostatnich latach na terenie Miasta Pruszkowa coraz mniej osiedlały się rodziny wielopokoleniowe lub wielodzietne. Nie oznacza to jednak, że Miasto boryka się ze zjawiskiem wyludnienia, czemu zaprzeczają zresztą dokonane analizy demograficzne.

Panujące obecnie trendy i zjawiska społeczne coraz częściej koncentrują się na procesach formowania jednoosobowych gospodarstw domowych, a więc zamieszkiwania w określonym zasobie mieszkaniowym jednej osoby lub na gospodarstwach domowych złożonych głównie z osób dorosłych, których decyzja o wychowaniu potomstwa zostaje przełożona w czasie.

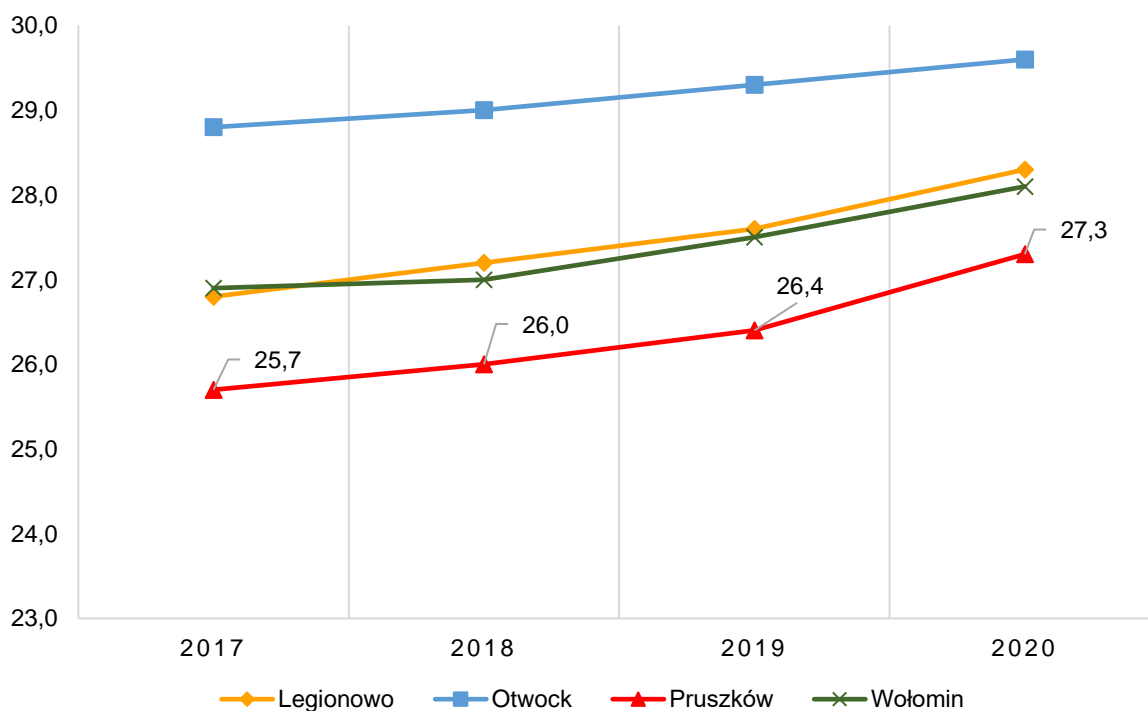
Warto w tym miejscu przywołać dane Departamentu Badań Demograficznych i Rynku Pracy Głównego Urzędu Statystycznego, który w dokumencie *Prognoza gospodarstw domowych na lata 2016–2050*² wykazał, że województwo mazowieckie osiągnie do 2050 r. największą dodatnią zmianę liczby gospodarstw domowych w ujęciu ogólnokrajowym.

Zgodnie z prognozą województwa mazowieckie i małopolskie odnotują w tym samym okresie odpowiednio siedmio- i sześcioprocentowy wzrost liczby gospodarstw domowych. Do 2030 r. liczba gospodarstw domowych będzie wzrastać znacząco we wszystkich województwach. W kolejnych latach prognozy, w związku ze zwiększaniem się liczebności osób w wieku późnej starości oraz zmniejszaniem się liczby ludności, liczba gospodarstw domowych będzie spadać we wszystkich województwach, co jednak przełoży się na znaczne zmiany w organizacji opieki dla osób starszych.

Można przypuszczać zatem, że domy opieki staną się łatwiej dostępne, poprawi się jakość opieki. Niezależnie jednak od tego, przypuszczalnie bardzo wiele osób starszych, nie mogących już mieszkać samodzielnie, będzie wprowadzać się do swoich dorosłych dzieci (krewnych), co skutkować może reorganizacją struktur mieszkaniowych zakładających potrzebę budowy mieszkań większych, bardziej przestronnych i dostosowanych do potrzeb osób starszych.

Już teraz zauważalna jest zmiana w **przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania** w przeliczeniu na 1 osobę, co zaprezentowane zostało na poniższym wykresie. W Mieście Pruszkowie w latach 2017-2020 powierzchnia ta wzrosła o prawie 2m² stanowiąc ponownie wynik najwyższy wśród jednostek z grupy porównawczej (Legionowo wzrost o 1,5m², Wołomin o 1,2m², Otwock o 0,8m²).

Wykres 17: Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w Mieście Pruszkowie w latach 2017-2020 na tle grupy porównawczej

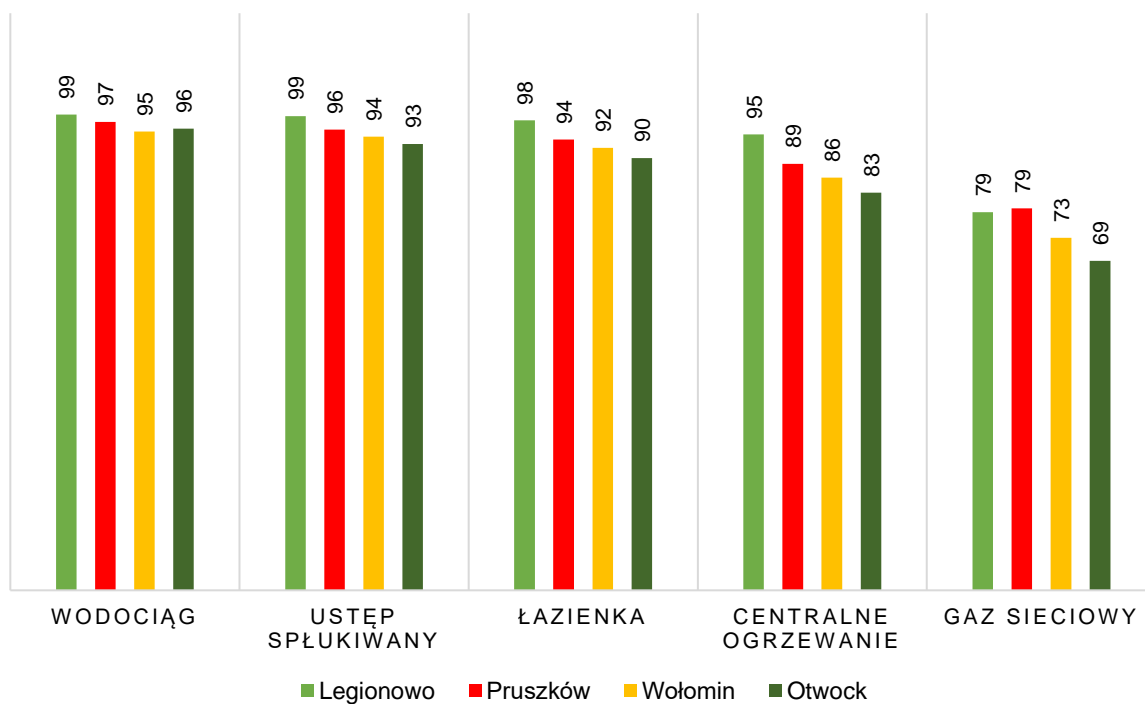

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

² *Prognoza gospodarstw domowych na lata 2016-2050*, pod kierunkiem merytorycznym: Małgorzaty Waligórskiej, Warszawa 2016

Przemianom ilościowym zasobu mieszkaniowego w Mieście Pruszkowie towarzyszą jednocześnie zmiany jakościowe związane z **wyposażeniem mieszkań w urządzenia sieciowe oraz instalacje techniczno-sanitarne**. Zgodnie z poniższym wykresem w 2019 r. prawie 100% mieszkań w Mieście Pruszkowie posiadało dostęp do sieci wodociągowej, ustęp spłukiwany oraz wyposażonych było w łazienkę. Centralne ogrzewanie posiadało niespełna 90%, a dostęp do sieci gazowej 79%.

Wykres 18: Mieszkania wyposażone w instalacje sanitarno-techniczne w Mieście Pruszków w procencie (%) ogółu mieszkań w roku 2019 na tle grupy porównawczej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

2. Kierunki rozwoju mieszkalnictwa i jego wpływ na demografię Miasta

Informacje ogólne

Miasto Pruszków pod względem administracyjnym położone jest w województwie mazowieckim, w powiecie pruszkowskim, którego jest siedzibą. Jest gminą miejską, która usytuowana jest w bliskim sąsiedztwie Warszawy, 15 km na południowy - zachód od centrum stolicy.

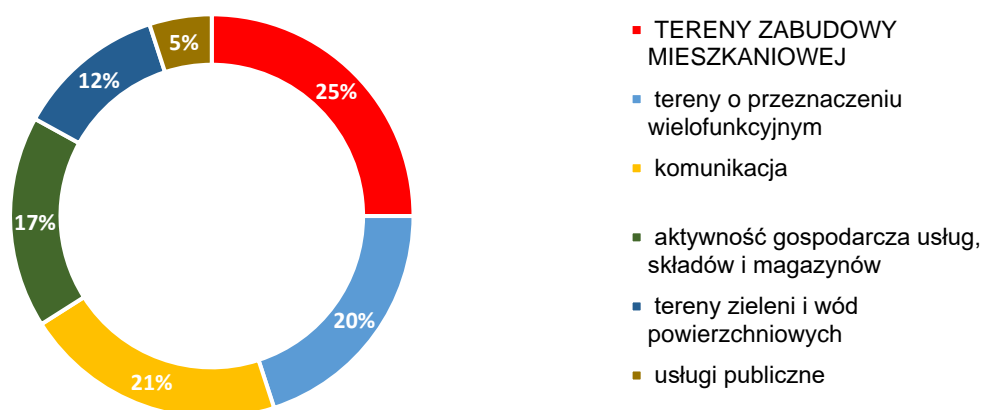
Powierzchnia Miasta wynosi ok. 19,19 km², z czego zdecydowana większość to tereny zurbanizowane. Pruszków podzielony jest na sześć części: Bąki, Gąsin, Malichy, Ostoja, Tworki i Żbików. Położenie Miasta Pruszkowa niemalże w centrum Obszaru Metropolitalnego Warszawy przesądza o bardzo dużym potencjale rozwojowym, charakteryzującym się silnymi powiązaniem z Warszawą. Relacje te zachodzące w sferze gospodarczej, infrastrukturalnej i społecznej kształtują Miasto Pruszków jako ośrodek o ustrukturyzowanej funkcji mieszkaniowej i przemysłowo-usługowej.

By zapewnić efektywne wykorzystanie potencjału terytorium całej Polski polityka zagospodarowania przestrzennego władz samorządowych musi dążyć do zapewnienia spójności terytorialnej kraju w różnych wymiarach przestrzennych, wykorzystując kształtującą się sieć współpracy miast oraz wspomaganie rozprzestrzeniania procesów rozwojowych na obszary poza głównymi miastami oraz budowanie potencjału dla specjalizacji terytorialnej. Spójność terytorialna powinna zapewnić wszystkim mieszkańcom możliwość udziału w procesach rozwojowych poprzez dostęp do dobrej jakości miejsc pracy oraz usług publicznych warunkujących możliwości rozwojowe.

Obowiązujące przeznaczenie terenów

Przeznaczenie terenów w Mieście Pruszkowie według obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zakłada największy udział powierzchniowy terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, tj. 25% (ok. 386 ha) powierzchni Miasta objętych planami miejscowymi. Pod tereny komunikacji przeznaczonych jest kolejnych 21% (ok. 338 ha) obszaru Miasta posiadającego plany miejscowe. Pod usługi publiczne przeznaczono w miejscowych planach ok. 5% (73 ha). W obowiązujących planach miejscowych na tereny zieleni i wód powierzchniowych przeznaczonych jest 12% obszarów, co stanowi ok 197 ha. Tereny aktywności gospodarczej usług, składów i magazynów zajmują łącznie ok. 17% (ok. 275 ha). Pozostałe obszary obejmują tereny o wielofunkcyjnym przeznaczeniu.

Rysunek 5. Przeznaczenie terenów według obowiązujących MPZP w Mieście Pruszkowie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Pruszkowa. Tom I: Uwarunkowania Zagospodarowania Przestrzennego

Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna rozmieszczona jest w całym obszarze Miasta, w formie ukształtowanych osiedli. Zachodnia część Miasta zajmowana jest głównie przez tereny przemysłowe i magazynowe, którym w znacznie mniejszej części, towarzyszy zabudowa mieszkaniowa. Tereny pełniące funkcje usługowe towarzyszące zabudowie mieszkaniowej, rozmieszczone są na całym obszarze Miasta, przy czym obszary największej koncentracji usług występują w centrum Miasta. Usługi, które tam występują to: oświata, opieka zdrowotna, sport, administracja, handel i kultura.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Pruszkowa wyróżnia obszary dominacji zabudowy **mieszkaniowej jednorodzinnej** w osiedlach Tworki, Malichy, Ostoja, Żbików - Bąki, Gąsin Mieszkaniowy oraz obszary dominacji zabudowy **mieszkaniowej wielorodzinnej** w osiedlach Wyględówek, Anielin, Staszica, Bolesława Prusa, Żbików i Śródmieście.

Kierunki rozwoju mieszkalnictwa w Mieście Pruszkowie

Predyspozycje dla rozwoju Miasta Pruszkowa wynikają przede wszystkim z jego położenia oraz powiązań komunikacyjnych. Szansami rozwojowymi Miasta są w głównej mierze jego położenie w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Warszawy oraz dobrze rozwinięta sieć dróg, w tym: krajowej Autostrady A2 z węzłem Pruszków, drogi wojewódzkiej nr 718 (relacji Borzęcin – Ołtarzew – Pruszków) i nr 719 (relacji Warszawa – Pruszków – Milanówek – Grodzisk - Kamion) oraz drogi wojewódzkiej nr 701 (relacji Józefów – Domaniew – Pruszków – Ożarów Mazowiecki).

Dalsze inwestycje komunikacyjne i transportowe zakładające wybudowanie nowych dróg i modernizację dróg istniejących, przyczyniać będą się do rozwoju funkcji mieszkaniowej. Czynnikiem regulującym rozwój terenów mieszkaniowych pozostają także walory środowiska przyrodniczego, które podnoszą atrakcyjność i poprawiają jakość życia mieszkańców.

Perspektywy rozwoju zagospodarowania przestrzennego Miasta oparte na istniejących uwarunkowaniach przestrzenno-gospodarczych pozwoliły wyodrębnić w projekcie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Pruszkowa dwie strefy, różnice się co do celów i instrumentów polityki przestrzennej oraz kierunków zagospodarowania:

- **STREFA PIERWSZA:** obszary intensywnej i ograniczonej urbanizacji, które będą ulegały przekształceniom przestrzennym;

W obrębie strefy pierwszej wyodrębnia się:

- Tereny zainwestowane – zachowanie przeznaczenia dominującego – na których przewiduje się obszary kontynuacji zabudowy i uzupełnienia zabudowy istniejącej. W obszarze tym znajdują się tereny zainwestowane posiadające dogodne warunki obsługi komunikacyjnej. **Podstawowym kierunkiem działań w tych terenach jest utrzymanie, rozbudowa i uzupełnienie istniejącej zabudowy mieszkaniowej, usługowej lub produkcyjnej.**
- Tereny niezainwestowane – przesądzone przekształcenia – na których przewiduje się wypełnianie rezerw terenowych wyznaczonych w obowiązujących planach miejscowych pod zabudowę, ale dotąd niezabudowanych lub zabudowanych w nieznaczonej części. Obszar ten obejmuje istniejące tereny zainwestowane i tereny rezerw pod zainwestowanie. **Podstawowym kierunkiem działań w tych terenach jest rozwój zabudowy mieszkaniowej, usługowej, usługowo-produkcyjnej z uwzględnieniem wymogów utrzymania i uzupełnień istniejącej zabudowy mieszkaniowej.**
- Tereny rozwojowe – potencjalne tereny rozwoju – obejmują tereny przeznaczone do zainwestowania, które stanowią **nowe tereny pod zabudowę mieszkaniową**, usługową, aktywności gospodarczej, w tym zabudowę produkcyjną. Obszary, które wymagać będą budowy dróg i infrastruktury technicznej; obszary te obejmują również enklawy istniejącej zabudowy, które mogą być zachowane bez uzupełnień.
- **STREFA DRUGA:** obszary nieurbanizowane (tereny otwarte), które nadal pozostaną nie zabudowane.

nową zabudowę położone są w większości po północnej stronie torów PKP i są to praktycznie cały obszar Gąsina Mieszkaniowego, Żbikowa północnego oraz prawie cały obszar Bąków.

Wpływ rozwoju mieszkalnictwa na demografię Miasta

Rozwój mieszkalnictwa na terenie Miasta Pruszkowa skutkować będzie przeobrażeniami w strukturze demograficznej. Niezwykle istotne jest, by władze samorządowe w procesie planowania polityk publicznych, traktowały aktualną sytuacją mieszkaniową świadomie i zdecydowanie, w kontekście oceny aktualnych i przyszłych potrzeb mieszkańców Pruszkowa.

Analizy ekonomiczne, środowiskowe oraz społeczne ujęte w projekcie Studium, jednoznacznie wykazały, że na podstawie obecnej struktury wieku mieszkańców gminy, przy uwzględnieniu przyrostu naturalnego i migracji konieczne będzie zapotrzebowanie na tereny pod nową zabudowę mieszkaniową.

Z prognozy demograficznej przeprowadzonej w projekcie Studium wynika, że do roku 2050 przybędzie w Mieście Pruszków około 5 500 – 6 000 osób w wieku produkcyjnym. Aby zapewnić im możliwość pracy na miejscu, w pierwszej kolejności należy zadbać o tereny, na których możliwe będzie tworzenie nowych miejsc pracy związanych m.in. z działalnością usługową, produkcyjną czy komercyjną. Spełnianie potrzeb zawodowych i ekonomicznych w Mieście Pruszkowie, skutkować będzie chęcią osiedlenia się na stałe, co w konsekwencji spowoduje napływ ludności, potencjalnie korzystane warunki dla rozwoju gospodarstw domowych, a w konsekwencji wzrost liczby urodzeń dzieci.

Zaznaczyć również należy, że wpływ tempa przyrostu liczby ludności na sytuację mieszkaniową skutkować będzie bezpośrednim przełożeniem na wzrost potrzeb mieszkaniowych, których zaspokojenie zależeć będzie także od polityki mieszkaniowej prowadzonej przez władze lokalne.

Czynnikiem wpływającym na zmiany struktur demograficznych Pruszkowa będzie również kwestia niedostatku wolnych terenów budowlanych w granicach Warszawy (lub ich zbyt wysokich cen). Już teraz znaczna część budownictwa jedno i wielorodzinnego lokalizowana jest z reguły w gminach otaczających duże miasta, co skutkuje migracjami wewnętrznymi prowadzonymi najczęściej do stałego osiedlania się i wzrostu liczby gospodarstw domowych na terenie gminy.

Dla rynku mieszkaniowego liczba ludności w wieku tworzenia gospodarstw domowych ma szczególne znaczenie, bo oznacza tworzące się aktualnie realne zapotrzebowanie na nowe mieszkania. Jak zostało już wspomniane, *Prognoza gospodarstw domowych na lata 2016–2050*, wykazała, że województwo mazowieckie osiągnie do 2050 r. największą dodatnią zmianę liczby gospodarstw domowych w ujęciu ogólnokrajowym, odnotowując 7% sześcioprocentowy wzrost liczby gospodarstw domowych.

Rozwój mieszkalnictwa na terenie Miasta Pruszkowa skutkować będzie również perspektywicznymi zmianami struktur demograficznych. Atrakcyjne tereny mieszkaniowe zlokalizowane w położeniu zapewniającym sprawne połączenie z Warszawą, z jednoczesnym dostępem do terenów zielonych i lokalizacją gwarantującą spokój z dala od zgiełku stolicy staną się miejscem chętnie wybieranym nie tylko przez rodziny, ale i osoby dorosłe stanowiące jednoosobowe gospodarstwa domowe.

Wzbogacenie terenów mieszkaniowych zabudową usługową oraz infrastrukturą społeczną zapewni mieszkańcom stały dostęp do placówek oświatowych, zakładów podstawowej opieki medycznej, a także instytucji kultury i sztuki, co przełoży się na gotowość zamieszkujących te tereny do zakładania rodziny i posiadania potomstwa.

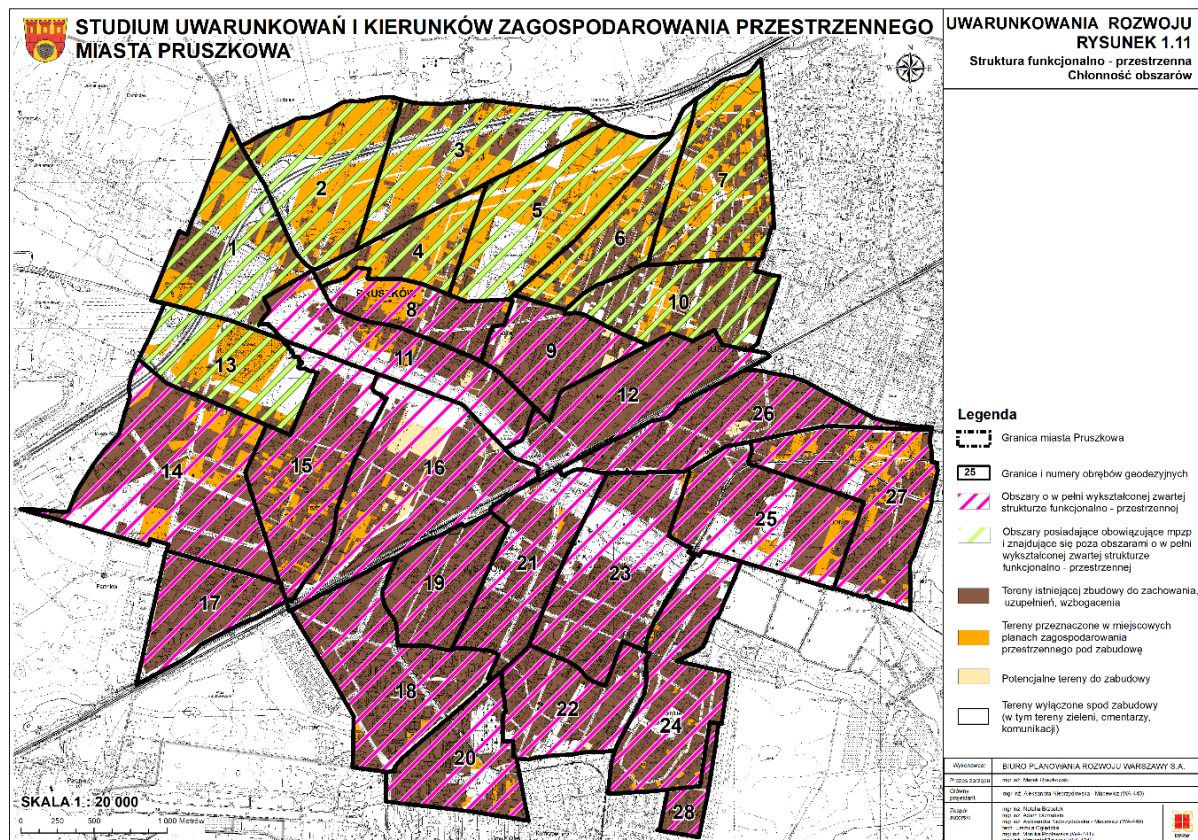
3. Chłonność demograficzna obszarów przeznaczonych pod zabudowę

Aby określić skalę rozwoju społeczno-gospodarczego, która pozwoli utrzymać obecny system naturalny, oblicza się chłonność terenów, która najczęściej opisywana jest jako możliwość określonego obszaru do zbudowania nowych mieszkań i przyjęcia tym samym nowych mieszkańców, przy jednoczesnym dalszym rozwoju bez znacznego pogorszenia stanu środowiska naturalnego.

Dla potrzeb określenia chłonności Miasta Pruszkowa przeprowadzono analizę istniejącego i planowanego zagospodarowania przestrzennego. Do analiz wykorzystano dotychczasowe użytkowanie terenów oraz przeznaczenie terenów w obowiązujących planach miejscowych.

Na potrzeby analizy dokonano wyodrębnienia obszaru o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (kolor różowy) oraz obszaru, który posiada miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, ale położony jest poza strefą zaznaczoną kolorem fioletowym (kolor zielony).

Rysunek 9: Chłonność obszarów

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Pruszkowa (projekt)

CHŁONNOŚĆ OBSZARU – STREFA RÓŻOWA

Aby określić chłonność tego obszaru, w pierwszej kolejności zliczono działki budowlane tzw. wolne od zabudowy, a więc działki na tym terenie, na których w przyszłości powstać może zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna lub wielorodzinna³.

³ Niezabudowane działki policzono na podstawie Powiatowy Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej Powiatu Pruszkowskiego

Dla obliczeń przyjęto następujące parametry:

- ✓ wskaźnik zabudowy⁴ : 0,7,
- ✓ średnia powierzchnia lokalu mieszkalnego wielorodzinnego: 62,1m²,
- ✓ średnia powierzchnia użytkowa budynku jednorodzinnego: 112,5 m²,
- ✓ średnia wielkość projektowanej działki pod budownictwo jednorodzinne: 700 m².

Dla zabudowy wielorodzinnej przyjęto wskaźnik 60 mieszkań na 1ha terenu.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że na obszarze o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (kolor różowy) możliwa jest lokalizacja lub realizacja nowej zabudowy:

- ✓ 69 300 m² powierzchni użytkowej zabudowy jednorodzinnej (na ok 61,6 ha),
- ✓ 10 929,6 m² powierzchni użytkowej zabudowy wielorodzinnej (na ok 2,93 ha).

Tabela 23: Chłonność dla obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (strefa różowa).

ZABUDOWA JEDNORODZINNA	POWIERZCHNIA
Powierzchnia użytkowa budynku jednorodzinnego m ²	112,5
Powierzchni (średnia) działki jednorodzinnej m ²	700
Liczba działek niezabudowanych w obszarze o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej	616
Powierzchnia użytkowa m ²	69 300 (616 x 112,5m ²)
Powierzchnia m ² netto	69 300 m ² (616x 700m ²)
Powierzchnia ha netto (0,7)	43,12 ha
Powierzchnia ha brutto (pow. netto / 0,7)	61,6 ha

ZABUDOWA WIELORODZINNA	POWIERZCHNIA
Powierzchnia użytkowa mieszkania wielorodzinnego m ²	62,1
Liczba mieszkań w MW na 1 ha	60
Liczba działek niezabudowanych	176
Powierzchnia użytkowa mieszkań m ²	10 929,6 m ² (62,1 x 176)
Powierzchnia terenu pod funkcję ha brutto	2,93 ha (10 929/60)

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Pruszkowa

⁴ Stosunek powierzchni całkowitej zabudowy do powierzchni działki budowlanej

CHŁONNOŚĆ OBSZARU – STREFA ZIELONA

By potencjał budowlany został zobrazowany w pełni, w projekcie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Pruszkowa dokonano również próby oszacowania chłonności terenów Miasta Pruszkowa, przeznaczonych w miejscowych planach pod zabudowę (strefa zielona). W tym celu przeanalizowano zawarte tam wskaźniki urbanistyczne i na tej podstawie oszacowano minimalne i maksymalne wielkości możliwości lokalizowania zabudowy.

Jak wskazuje projekt Studium, na podstawie planów miejscowych wyliczono powierzchnię terenów przeznaczonych pod konkretną funkcję. W Pruszkowie największy udział w przeznaczeniu terenów zaplanowanym w planach miejscowych stanowią **tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej**, które zajmują ok. 27% (ok. 386,15 ha) powierzchni Miasta objętej planami miejscowymi.

Na podstawie wskaźników z planów miejscowych wyliczono powierzchnię użytkową minimalną i maksymalną dla obszarów zabudowy mieszkaniowej. Obliczeń dokonano dla poszczególnych funkcji zabudowy, wyniki przedstawiono w tabeli poniżej. Do obliczeń przyjęto następujące założenia projektowe:

- ✓ dla terenów zabudowy jednorodzinnej:
 - liczba działek/mieszkań na 1ha od 7 do 40 (np. szeregową w osiedlu Ostoja),
 - średnia pow. użytkowa mieszkania – 150m²,
- ✓ dla terenów zabudowy jednorodzinnej i usługowej:
 - liczba działek/mieszkań na 1ha od 7 do 25,
 - średnia pow. użytkowa mieszkania – 150m²,
- ✓ dla terenów zabudowy jednorodzinnej i wielorodzinnej:
 - liczba działek/mieszkań na 1ha od 17 do 50,
 - średnia pow. użytkowa mieszkania – 45 - 100m²,
- ✓ dla terenów zabudowy wielorodzinnej:
 - liczba mieszkań na 1ha od 40 do 80,
 - średnia pow. użytkowa mieszkania – 45 - 85m²,
- ✓ dla terenów zabudowy wielorodzinnej i usługowej:
 - liczba mieszkań na 1ha od 40 do 80,
 - średnia pow. użytkowa mieszkania – 45 - 85m²,
- ✓ dla terenów zabudowy jednorodzinnej i usługowej w zieleni:
 - liczba działek/mieszkań na 1ha od 2 do 5,
 - średnia pow. użytkowa mieszkania – 150m².

Do wszystkich wyliczeń przyjęto liczbę osób na mieszkanie wynoszącą 2,8.

Jak wskazuje projekt Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Pruszkowa w obliczeniach uwzględniono powierzchnię terenu przeznaczoną wg planów miejscowych pod daną funkcję, czyli obejmuje ona działki już zainwestowane, jak i wolne od zabudowy.

Według obowiązujących planów miejscowych, na obszarze 640,45 ha można zrealizować minimalnie 9 375 budynków/mieszkań, w których minimalna powierzchnia użytkowa wyniesie 778 255,38 m².

Natomiast według maksymalnych parametrów na tym samym obszarze może zaistnieć maksymalnie 24 253,46 budynków/mieszkań, w których maksymalna powierzchnia użytkowa wyniesie 2 857 313,34 m².

Dokonując pomnożenia trzymanyh wyników dotyczących potencjalnie nowej zabudowy przez średnią liczbę osób na mieszkanie wynoszącą 2,8 założyć można, że na terenach przeznaczonych w miejscowych planach pod zabudowę (strefa zielona):

**PRZY MINIMALNYM WYKORZYSTANIU CHŁONNOŚCI OBSZARÓW PRZYBĘDZIE
W PÓŁNOCNEJ CZĘŚCI MIASTA 26 250 TYSIĘCY OSÓB.**

**PRZY MAKSYMALNYM WYKORZYSTANIU CHŁONNOŚCI OBSZARÓW PRZYBĘDZIE
W PÓŁNOCNEJ CZĘŚCI MIASTA OK. 67 909 TYSIĘCY OSÓB.**

4. Wpływ inwestycji mieszkaniowych na zwiększenie liczby dzieci w szkołach

Miasto Pruszków charakteryzuje się bardzo wysokim poziomem aktywności z zakresu inwestycji mieszkaniowych. Atrakcyjność inwestycyjna Miasta stanowi atut stwarzający szansę na szybki i efektywny rozwój mieszkalnictwa. Aktualnie w Mieście Pruszków planowanych (lub już realizowanych) jest kilka inwestycji deweloperskich oferujących zainteresowanym szeroki wybór mieszkań oraz lokali usługowych.

Realizacja nowych inwestycji wpłynie znacząco na zmiany dotychczasowych struktur demograficzno-społecznych tych części Miasta. Założyć należy, że przy obecnym popycie mieszkaniowym inwestycje zostaną zrealizowane pomyślnie, a tereny Miasta zasilone zostaną nowymi mieszkańcami. Pojawienie się nowych gospodarstw domowych związane będzie z przyrostem uczniów w okolicznych szkołach. Należy pamiętać, że pomimo pewnego odsetka osób dorosłych dojeżdżających do pracy poza Pruszkowem, niezmiennie istnieje będzie pewna liczba uczniów uczęszczających do szkół na terenie Miasta. Głównymi zaletami takich rozwiązań jest zapewnienie dziecku integracji z otoczeniem rówieśniczym oraz jego wkład w budowanie młodego kapitału społecznego Miasta, jak również eliminacja – dla rodziców ucznia – czasochłonnych dowozów i odbiorów ze szkół poza Miastem.

W związku z tym należy zwrócić szczególną uwagę na możliwości kubaturowe i infrastrukturalne publicznych szkół tak, aby nie doprowadzić do ich przeludnienia i zapewnić nieustanną wysoką jakość kształcenia. Odpowiednie standardy procesu nauczania zarówno związane z komfortem i bezpieczeństwem przebywania uczniów i kadry pedagogicznej w szkole, jak i godziny prowadzenia zajęć (dwuzmianowość), czy poziom kształcenia podlegają ocenie szczególnie przez rodziców decydujących, gdzie ich dzieci będą realizować obowiązek szkolny. Zadaniem władz lokalnych jest zatem takie prowadzenie polityki edukacyjnej, w tym rozwijanie sieci placówek, aby spełnić oczekiwania mieszkańców i stworzyć im odpowiednie warunki do pracy, nauki i rozwoju.

REKOMENDACJE

Niniejsze rekomendacje powstały na podstawie wniosków z przeprowadzonej analizy ogólnej sytuacji demograficznej Miasta Pruszkowa, systemu edukacji na poziomie przedszkolnym i podstawowym oraz prognoz dotyczących przestrzennego i demograficznego rozwoju Miasta.

Należy podkreślić, że specyfiką **Miasta Pruszkowa jest rozdzielenie trasą kolejową** na dwie części o różnej charakterystyce urbanistycznej. Bariera ta jest na tyle istotna, że znacząco utrudnia powiązania funkcjonalne między obiema częściami. Należy zatem osobno rozpatrywać rozwiązania dla części północnej i południowej, szczególnie w zakresie infrastruktury oświatowej.

Część południowa charakteryzuje się gęstą zabudową mieszkaniową (głównie wielorodzinną) z dobrze rozwiniętymi funkcjami społecznymi, edukacyjnymi oraz usługowymi, gdzie dalszy rozwój jest ograniczony brakiem terenów pod nową zabudowę. W tej części Miasta zlokalizowanych jest sześć szkół podstawowych (SP1, SP2, SP3, SP4, SP6 i SP8).

Z kolei **część północna** (szczególnie bardziej oddalona od centrum Miasta) charakteryzuje się rzadszą zabudową (jednorodziną lub szeregową) oraz brakami w infrastrukturze zapewniającej dogodny dostęp do usług społecznych. Tu jednak odnotowywany jest szybki wzrost liczby mieszkańców ze względu na nowe inwestycje deweloperskie. W tej części Miasta zlokalizowane są trzy szkoły podstawowe (SP5, SP9 i SP10).

Analiza przestrzenna Miasta wskazuje, że najniższą dostępność usług społecznych, w tym edukacyjnych, mają mieszkańcy północnych obszarów. Wiąże się to z brakiem infrastruktury, w tym przedszkoli, szkół i żłobków. Biorąc pod uwagę izochrony dojazdu (1000 m) północne obrzeża Miasta znajdują się poza zasięgiem placówek edukacyjnych, co wiąże się z koniecznością zapewnienia skutecznego transportu publicznego (co wiąże się z dodatkowymi kosztami) lub dostosowania siatki szkół. Uczniowie z tych terenów mogą także wybierać placówki położone w bezpośrednim sąsiedztwie Miasta, ale leżące już w innych gminach, jeżeli mają do nich lepszy dostęp.

Z kolei w południowej części występuje sytuacja, w której izochrony dojazdu (500 m) dla SP2 i SP4 wykraczają poza teren Miasta, co oznacza, że z tych szkół mogą również korzystać uczniowie spoza terenu Pruszkowa.

Zgodnie z rekomendacjami ujętymi w projekcie **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Pruszkowa** „uwzględniając analizy demograficzne oraz realizację zabudowy mieszkaniowej w zorganizowanych osiedlach mieszkaniowych, największe potrzeby terenowe dla funkcji usługowych (w obszarze oświaty wystąpią w rejonie obszaru Żbików - Bąki oraz Gąsin Mieszkaniowy)”.

Podział Miasta ma swoje odzwierciedlenie zarówno w strukturze wiekowej mieszkańców, gęstości zaludnienia oraz dynamice wzrostu liczby mieszkańców.

Miasto Pruszków odnotowuje **stały trend wzrostowy liczby mieszkańców**, który jest wynikiem dodatniego salda migracji, a także stabilnego dodatniego współczynnika przyrostu naturalnego. Ponadto sytuacja taka jest wynikiem procesu suburbanizacji, czyli przenoszenia się mieszkańców głównego ośrodka miejskiego (w tym przypadku Warszawy) na obszary podmiejskie. Jak pokazują prognozy GUS sytuacja taka będzie się utrzymywać w kolejnych latach.

Analiza struktury wiekowej wskazuje, że rośnie także liczba dzieci, co szczególnie widoczne jest w części północnej. Dane te potwierdza wzrost liczby dzieci w przedszkolach na terenie Miasta, który od 2016 r. stale wykazuje tendencje wzrostową. W kolejnych latach będzie to miało przełożenie na liczbę dzieci, które rozpoczynają naukę w szkołach podstawowych w klasach początkowych.

Biorąc pod uwagę **liczbę dzieci z obowiązkiem szkolnym w danym obwodzie szkolnym**, to zdecydowanie najwięcej jest ich w obwodzie SP2 i SP6, jednak biorąc pod uwagę dynamikę wzrostu najwyższą odnotowujemy na terenie obwodu SP3 (214,2%), a następnie SP5 (167,7%), SP10 (143,1%) oraz SP1 (136,4%). Zatem szkoły te należy jak najszybciej przygotować do przyjęcia zwiększonej liczby

uczniów, lub w przypadku braku takiej możliwości, uzupełnić sieć placówek szczególnie w części północnej, gdzie istnieją jeszcze wolne tereny, a szkoły są tylko trzy.

Największą placówką biorąc pod uwagę **liczbę uczniów** jest SP2, do której w roku szkolnym 2020/2021 uczęszczało 1162 dzieci. Kolejne szkoły to SP3 (665 uczniów), SP6 (617 uczniów) i SP5 (565 uczniów). Zestawiając te dane z gwałtownym przyrostem liczby dzieci z obowiązkiem szkolnym w obwodach SP3 i SP5 należy podjąć szybkie działania, które umożliwią przyjęcie większej liczby uczniów, przy zagwarantowaniu odpowiednich warunków nauczania. Rozbudowa SP3 umożliwi także odciążenie SP2.

Analizując **wzrost liczby uczniów w ujęciu procentowym** w badanym okresie największy odnotowała SP10 – o 51% (na co miał wpływ także fakt, że jest to nowy budynek o dużej kubaturze), kolejno SP3 - o 40,3% oraz SP5 - o 30,8% (także nowa placówka). Wyraźnie pokazuje to potrzebę rozbudowy sieci placówek w części północnej Miasta, aby nie dopuścić do konieczności wprowadzenia systemu zmianowego.

Liczba dzieci w szkołach ma swoje odzwierciedlenie w liczbie oddziałów. Jednak dla niniejszej analizy większe znaczenie ma wskaźnik **średniej liczby uczniów w oddziale** oraz **liczby uczniów przypadających na jednego nauczyciela**. Największe oddziały w roku szkolny 2020/2021 miały szkoły SP3 (22,9), SP5 (22,6) oraz SP6 (22,0). Oznacza to, że wzrost liczby dzieci w tych placówkach będzie się wiązał z koniecznością tworzenia nowych oddziałów dla zachowania jakości nauczania. Z kolei najwięcej dzieci przypadało na jednego nauczyciela w SP2 (12,49), co sugeruje, że należy podjąć działania zmierzające do odciążenia tej placówki.

Możliwość poszerzania liczby oddziałów, a przez to zwiększania liczby uczniów, w największym stopniu ograniczają możliwości lokalowe szkoły, w tym **liczba sal** oraz potencjał świetlicy i stołówki do obsługi dzieci. Największe zasoby posiada SP2 (32 sale + 8 w drugim budynku), SP10 (39 sal) oraz SP3 (26 sal), a najmniejsze SP1 (15 sal) oraz SP5 i SP9 (po 19 sal). Należy jednak podkreślić, że SP3 jako jedyna z pruszkowskich szkół posiada tylko 2 piętra, zatem ma możliwość dobudowania dodatkowego poziomu. Pozostałe szkoły ze względu na brak terenów nie mają możliwości rozbudowy i w tym kontekście konieczne byłoby zbudowanie nowej placówki najlepiej na terenach należących do Miasta (zwłaszcza w części północnej).

W przypadku **świetlic i stołówek** najwięcej dzieci korzysta: ze stołówki w SP2 (586), SP10 (400) oraz SP5 (390), a ze świetlicy w SP2 (320), SP5 (283) i SP1 (265). W obu przypadkach największe wzrosty w minionych latach odnotowano w SP3. Można także spodziewać się, że w sytuacji, gdy rodzice przestaną korzystać z możliwości pracy zdalnej, którą wymusiły obostrzenia wprowadzone przez epidemię koronawirusa, w kolejnych latach nastąpi wzrost zapotrzebowania na miejsca w świetlicach i obiady w stołówkach szkolnych. Władze Miasta powinny uwzględnić taką ewentualność w planowaniu nie tylko budżetów placówek edukacyjnych, ale także brać pod uwagę ograniczone możliwości lokalowe.

Brak rozbudowy istniejącej sieci szkół przy rosnącej liczbie uczniów będzie skutkować zwiększaniem **wskaźnika zmianowości**, a więc stosunku liczby oddziałów do liczby sal dydaktycznych. Obecnie wskaźnik ten przyjmuje największe wartości w SP1 (1,4), SP9 (1,37), SP8 (1,35) oraz SP5 (1,32), przy średniej dla Miasta 1,21. Zatem w tych placówkach dzieci będą musiały uczyć się w trybie zmianowym kończąc zajęcia późnym popołudniem. Taka sytuacja wpływa niekorzystnie na możliwości przyswajania wiedzy, a jednocześnie wzbudza niezadowolenie wśród rodziców. Co należy podkreślić w SP1 i SP8 funkcjonują klasy integracyjne, w których dzieci wymagają dodatkowego nadzoru i szczególnej opieki, zatem wymogi co do liczby nauczycieli przypadających na jedno dziecko są wyższe.

Należy również brać pod uwagę dalszy rozwój przestrzenny Miasta, który zakłada rozwój funkcji mieszkaniowej jednorodzinnej w północnej części Miasta oraz wielorodzinnej w jego południowej części. Założyć należy, że przy obecnym popycie mieszkaniowym inwestycje zostaną zrealizowane pomyślnie, a tereny miasta zasilone zostaną nowymi mieszkańcami, co dodatkowo wpłynie na wzrost liczby dzieci, a co za tym idzie – wzrost zapotrzebowania na nowe miejsca w placówkach szkolnych.

Reasumując, biorąc pod uwagę prognozowany w najbliższych latach dalszy wzrost liczby mieszkańców Miasta Pruszkowa, szczególnie dzieci w wieku wczesnoszkolnym, rekomenduje się rozwój infrastruktury szkolnej poprzez:

- **w części południowej: ze względu na intensywność zabudowy - rozbudowę istniejącej szkoły – w tym przypadku charakteryzującej się bardzo szybkim przyrostem uczniów SP3 (która jako jedyna posiada tylko dwa piętra). Spowoduje to jednocześnie (przy odpowiednim dostosowaniu sieci obwodów szkolnych) odciążenie sąsiednich placówek;**
- **w części południowej – ze względu na szybki rozwój nowej zabudowy dzięki dostępnym wolnym gruntom, budowę nowej placówki w północnych peryferiach Miasta, gdzie dostęp do istniejących szkół jest najmniejszy.**

Tym samym ewentualna korekta siatki obwodów szkolnych na terenie Miasta wprowadzona zmianą uchwały o granicach tych obwodów, powinna być naturalną konsekwencją rozbudowy bazy placówek oświatowych.

SPIS ILUSTRACJI

Rysunek 1: Gęstość zaludnienia w tys. mieszkańców na km ² w Mieście Pruszkowie w 2019 r.....	5
Rysunek 2: Odsetek osób niepełnoletnich w poszczególnych obwodach głosowania Miasta Pruszkowa na tle granic obwodów szkolnych	12
Rysunek 3: Obwody szkół podstawowych w Mieście Pruszków	20
Rysunek 4: Infrastruktura społeczna na tle demograficznej chłonności potencjalnej terenu wraz z izochronami dojazdu do poszczególnych szkół	21
Rysunek 5: Przeznaczenie terenów według obowiązujących MPZP w Mieście Pruszkowie.	39
Rysunek 6: Bilans terenów.	40
Rysunek 7: Dotychczasowe użytkowanie terenu w Mieście Pruszkowie.	40
Rysunek 8: Kierunki zmian struktury funkcjonalno-przestrzennej w Mieście Pruszkowie	42
Rysunek 9: Chłonność obszarów	44

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1: Zmiana liczby ludności na 1 tys. mieszkańców w Mieście Pruszkowie w 2020 roku na tle porównywanych jednostek	7
Wykres 2: Saldo migracji w Mieście Pruszkowie i grupie porównawczej w latach 2016-2020	8
Wykres 3: Saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w Mieście Pruszkowie i grupie porównawczej w latach 2016-2020.....	8
Wykres 4: Przyrost naturalny w Mieście Pruszkowie i grupie porównawczej w latach 2016-2020.....	9
Wykres 5: Liczba urodzeń w Mieście Pruszkowie w latach 2016-2020	9
Wykres 6: Urodzenia na 1 tys. mieszkańców w Mieście Pruszkowie na tle grupy porównawczej w latach 2016-2020.....	10
Wykres 7: Struktura wiekowa mieszkańców Miasta Pruszkowa w latach 2016-2020	10
Wykres 8: Prognoza liczby mieszkańców Miasta Pruszkowa do roku 2030	11
Wykres 9: Zmiana liczby dzieci z obowiązkiem szkolnym w danym obwodzie szkolnym w Mieście Pruszkowie w latach 2016-2021	13
Wykres 10: Dzieci zameldowane w rejonie poszczególnych obwodów szkolnych urodzone w latach 2014-2020.....	14
Wykres 11: Liczba dzieci uczęszczających do publicznych przedszkoli w Mieście Pruszkowie w latach 2016-2020.....	16
Wykres 12: Liczba miejsc wykupionych przez Urząd Miasta Pruszkowa w przedszkolach niepublicznych w latach 2019-2022	17
Wykres 13: Zmiana liczby uczniów w poszczególnych szkołach na terenie Miasta Pruszkowa w latach 2016-2021.....	22
Wykres 14: Zasoby mieszkaniowe Miasta Pruszkowa w latach 2017-2020 na tle grupy porównawczej.	34
Wykres 15: Liczba mieszkań przypadająca na 1 tys. mieszkańców w Mieście Pruszkowie w latach 2017-2020 na tle grupy porównawczej	35
Wykres 16: Przeciętna liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie w Mieście Pruszkowie w latach 2017-2020 na tle grupy porównawczej	36

Wykres 17: Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w Mieście Pruszkowie w latach 2017-2020 na tle grupy porównawczej.....	37
Wykres 18: Mieszkania wyposażone w instalacje sanitarno-techniczne w Mieście Pruszków w procencie (%) ogółu mieszkań w roku 2019 na tle grupy porównawczej	38

SPIS TABEL

Tabela 1: Gęstość zaludnienia w Mieście Pruszkowie na tle innych gmin o podobnej wielkości w latach 2016-2020.....	6
Tabela 2: Zmiany liczby ludności w Mieście Pruszkowie w latach 2016-2020 na tle porównywanych jednostek	6
Tabela 3: Liczba dzieci z obowiązkiem szkolnym w danym obwodzie szkolnym w Mieście Pruszkowie w latach 2016-2021	13
Tabela 4: Przedszkola publiczne w Mieście Pruszkowie	15
Tabela 5: Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli publicznych na terenie Miasta Pruszkowa w latach 2016-2020	16
Tabela 6: Przedszkola niepubliczne i niepubliczne punkty przedszkolne na terenie Miasta Pruszkowa	18
Tabela 7: Publiczne szkoły podstawowe na terenie Miasta Pruszkowa	19
Tabela 8: Liczba uczniów w poszczególnych szkołach podstawowych w Mieście Pruszków w latach 2016-2021.....	22
Tabela 9: Liczba uczniów w klasach "0" w szkołach na terenie Miasta Pruszkowa w latach 2016-2021	23
Tabela 10: Liczba oddziałów w poszczególnych szkołach w Mieście Pruszkowie w latach 2016-2021.....	24
Tabela 11: Średnia liczba uczniów na oddział w roku szkolnym 2020/2021	24
Tabela 12: Liczba nauczycieli w latach 2016-2021	25
Tabela 13: Średnia liczba uczniów przypadających na jednego nauczyciela w roku szkolnym 2020/2021	26
Tabela 14: Stan bazy dydaktycznej w szkołach podstawowych na terenie Miasta Pruszkowa.....	27
Tabela 15: Liczba uczniów korzystających ze stołówek	28
Tabela 16: Liczba uczniów korzystających ze świetlic	29
Tabela 17: Odsetek dzieci korzystających w roku szkolnym 2020/2021 ze stołówek i świetlic w szkołach podstawowych w Mieście Pruszkowie.....	29
Tabela 18: Liczba sal lekcyjnych	30
Tabela 19: Wskaźnik zmianowości dla szkół podstawowych w Mieście Pruszkowie w roku szkolnym 2020/2021	31
Tabela 20: Liczba klas integracyjnych.....	31
Tabela 21: Liczba dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności.....	32
Tabela 22: Średnia dynamika rozwoju zasobu mieszkaniowego Miasta Pruszkowa w latach 2017-2020 na tle grupy porównawczej	35
Tabela 23: Chłonność dla obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (strefa różowa).....	45